

Legjobb és leghíresebb
pipere hólgyor: a
La
7985
VELOUTINE
Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Vérszegények és lábbadozók

Serravallo Chinabort
vassal
igyanak
1/2 liter ára
1 ft 20 kr.
1/2 liter ára
2 ft 20 kr.

Készítő Serravallo gyógyszerész Triestben.
Pompás írá, a miért a gyermekek is igen szívesen isszák.
Sokszor kitüntették. Minden gyógyszerárban kapni. 8014

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legújabb égyenes
SAVANYU-KÚT
8017

Szigeti Matty-crème 1 kor. 20 ft.

Szigeti Matty-szappan 80 fillér.

Szigeti Matty-mosdóvíz 2 kor.

A mai kor legkiválóbb bőrpóroló szerel.
Szépítő, májoltó és az arcbőr minden
nemű tisztítására alkalmas és biztos
elmulasztására. Egyedül készítője érv.
Buzáth Márton gyógyszerész
M.-Bécsben. — Főraktár: Budapest: Török József gyógyszer. Király-utca 12.
8301

KESSLER-féle
MAGDA-HAJKENŐCS
dermatológiai-terapitikus alapon
nyugvó összetételénél fogva az el-
ismert legjobb szer
korpa ellen, ugyintén
hajkihullás ellen.
MAGDA-HAJKENŐCS több év óta kipróbálva, tel-
jesen ártalmatlan, a hajnövekedést előmozdítja és mint
kiváló óvszer a gyakran előforduló hajbetegségek ellen,
még gyermekeknél is használatra legjobban ajánlható.
1 tégely ára 3 korona. — Főszékhelyi raktár:
KESSLER REZSŐ-nél gyógyszerész
GYERTVÁROS, (Török József, Király-utca 12. sz.)
Baktárak Budapest: Török József, Király-utca 12. sz.
Dr. Egger Václav-kört 17. 8325

Párisi hajápolási szerek!
• **Viola** hajfajlatító-tej. Teljesen ártalmatlan
kiváló hatású.
1 üveg ára 1 korona.
• **Viola** hajszesz. A haját legkevésbé sem
sárgítja ki, miért is ennek
alkalmasnak a haj törékenységre nem kell
tartani.
1 üveg ára 1 korona.
• **Viola** Tanno-chinin-pomádé. A haj ápo-
gató kiváló hatású gyógyszer.
1 tégelynek ára 1 korona.
• **Viola** antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér. 8215
• **Viola** antiszeptikus fogvíz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható
GEML-féle gyógyszerárban az „Arany
koronában.”
Temesvár, Belváros, Losonczy-ter.

7 arany, 18 ezüst érem, 50 tiszteleti és elismerő okmány.
Béti jóhírű készvény, reuma és ideggyí-
dó ellen (Gyógyító- és emberi test te-
mának és izmainak erősítő-ere)
Kwizda Fluidja
(Kwizda-féle Készvényfluidja.)
A kigyó védjeggyel.
Turista-fluid.
Eredményesen használva turisták, kerek-
párosok és lovagok által nagyobb társ-
utáni erőnlétre és egészségre.
Árak: 1/2 palack 1 ft.
1/2 palack 60 kr.
Csak a fenti védjeggyel a valódi. — Kap-
ható minden gyógyszerárban.
Főraktár: Magyarországi rész: Török József gyógyszerár
Budapest, Király-utca 12.
Kreissapothek, Kornenburg (Bécs mellett).
A víz, ragasztó és csomagoló stb. részben valódi. 8172

„A világ legjobb sámfája”
FÖLDVÁRY IMRE
férfidivat és fehérnemű
raktárában. **párja**
Budapest, IV., Koronaher-
czeg-utca 11. sz. és VIII.,
Kerepesi-út 9.
Férfi ingek, Jäger-árak,
vadász és sport-cikkok dús
választékban kaphatók.
Kestük és nyakkendők.

frt 1.50

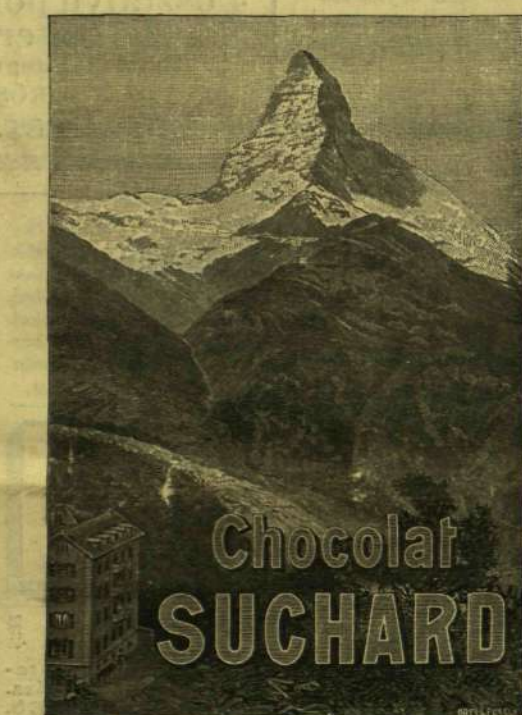
A női szépség

emelésre, tökéletesítésre és fenttar-
tására legkiválóbb, teljesen ártalmatlan,
vegyszeres és nem mérgező készit-
mény a 8296

Margit Crème

Rövid idő alatt szűntet szepőt, máj-
foltot, pattanást, bőrpírt (míneser)
és minden más bőrbaját. Kisimítja a
ráncozat és himlőhelyeket. Még ko-
ros egyéneknek is ide hajós arcúkat
kölcsönöz. Ára 50 kr., nagy 1 forint.
Margit hólgyor 60 kr., 3 szinben.
Margit szappan 35 kr. Margit
fogpép (Zahnpaste) 60 kr.

Készítő **FÖLDES** gyógyszerár,
Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár: Török József gyógyszerár, Buda-
pesten, Király-utca 12.

Chocolat
SUCHARD
LE, MATTERHORN (CERVIN) déjain RIFFELALP, Suisse
8032

SODOR

Folyékony szénasavtartalmú aczéshűvel, melynek segítségével
mindent, bárhol szénasavtartalmú egészeség, olcsó,
újíto és tisztító italokat (szódavíz, szőlő, limonádé, szil-
víz, málna, gazesze, pezsgő, tej stb.) készíthet az a széna-
vezetett palackban a mellékelt utasítás szerint. A széna-
vezetést. A készítés egyszerű, kényelmes. A folyadék lehűl.
1 doboz 10 sodorítványval 50 kr. Egy hónap szűke, min-
denkorra használható palack 3 ft. Részletes leírás és utasít-
ás kiváratra ingyen és bérmentve. Képviselet a magyar
korona országai részére Budapest
8398
Kertész Tódornál Geitner és Hauschnál
Kriszta-ter. Andrássy-út 8.

HAJFESTŐ FESÜ

(Koffer-féle szabadalom, Berlin B.O. 32.)
Ősz vagy vörös haj előkészület nélkül
valódi szűke, barna vagy fekete színre
való festésre. Teljesen ártalmatlan. Évekig
használható! Darabja 2 ft. Ausztria-Ma-
gyarország részére szállítja Vértessas-gyógy-
szertára Lugoson, Magyarország. 8355

Készít kitűnő minőségű
clichéket mindennemű
nyomtatványhoz, min-
denféle kivitelben.

Legjutányosabb árak.

Telefon 62—79. 8284

Fényképfelvételek.

Saját készítményű 7920
Kötélárak, zsinegek, szákok, ponyvák. Torna-
eszközök függőágyak és mindennemű hálók
ipartelepe. Val. angol Foot-Ball és Lawn
Tennis játék gyári raktára
SEFFER ANTAL
Budapest IV., (Károlylak-
tanya) Károly-utca 12.
Vidékre árjegyzék szerint.

Patyi Testvérek Butor-áruháza.

Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannónia szálló mellett.

Nagy választék, kizárólag szállard hazai gyártmányú asztalos és saját készítményű kár-
pitozott butorokból, minden versenyt és hirdett árakat felülmúló olcsó árakon. Teljes
lakásberendezések, nyaraló, fürdő- és szálloda-butorzatok 2 évi jótállás és felelősség
mellett szállítanak.

Tévedés elkerülése végett cégünk és címünkre figyelni kérjük. Diszes butor-album
1 ft beküldése mellett bérmentve küldetik meg. 8214

35. SZÁM. 1899.

BUDAPEST, AUGUSZTUS 27.

46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASARNAPI UJSÁG és / egész évre 12 ft
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt / félévre — 6

Csupán a VASARNAPI UJSÁG / egész évre 8 ft
félévre — 4

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK / egész évre 5.—
félévre — 2.50

Külföldi előfizetésekre a postailag
meghatározott viteldi is csatolandó.

GOETHE.

1749—1832.

A NÉMETEK e napokban ünneplik meg legna-
gyobb írójuk, Goethe születésének száz-
ötvenedik évfordulóját. A nagy emberek-
ről annyszor hangoztatott megjegyzés, hogy
szellemök nemcsak nemzetüké, hanem az egész
emberiségé, Goethe különösen ráillik. Ő szel-
lemében, hajlamaiban, izlésében, egész egyéni-
ségében az általános emberit tükrözi vissza s
ép ezért az utolsó évszázad írói közt egy sincs,
ki ő nála szélesebb körű hatást gyakorolt volna;
ez magyarázza meg, hogy emlékének mostani
ünneplése az egész világra kiterjed.

Goethe János Farkas 1749 augusztus 28-án
született a Majna melletti Frankfurtban. Szülői,
kik mindketten vagyonos és tekintélyes polgári
családból származtak, nem mindennapi emberek
voltak; maga a költő kiváló egyéni tulajdon-
ságait tőlük nyert örökségnek tekinté. Egy ked-
ves kis versében elmondja, hogy apjától örö-
költe természetét s az élet komoly felfogását,
anyjától pedig derült természetét s elbeszélő
hajlamát.

Ilyen szülők vezetése s hatása természetesen
igen elősegítette a nagy tehetségekkel született
gyermek gyors és sokoldalú fejlődését. E mel-
lett olyan városban nőtt fel, mely Európának
egyik legélénkebb forgalmú piacza, melynek
társadalma különösen alkalmas arra, hogy a
serdülő ifjúnak nagyon korán kinyissa a sze-
mét s az élet józan megítélésére oktassa. Külö-
nösen a színházi élet, melyet egy ott vendég-
szereplő francia színtársulat is élénkített, érdekelte
a fiatal Goethét s izgatta elméjét, mely egész éle-
tén át a költészet és valóság megértésére tört.

Szülei 1765-ben Lipcsébe küldték fiukat.
Jogot kellett volna tanulnia, de ő nem igen
vonzotta ez a tudomány; jogásznak iratkozott
be, de inkább régészettel és művészettörténettel
foglalkozott. A társaságba járás kedvteléseit, a
diákélet vidágozásait itt élvezte először szabad-
jára, s nagy öröme telt bennük. Nem a komoly,
rendszeres tanulás, hanem a vidám, az első
ifjúság mámorától kissé könnyelművé vált élet-
felfogás korszaka volt ez rá nézve. A „Faust”
első részének Auerbach-féle koremai jelenete
az ekkor szerzett tapasztalások költői feldolgo-
zásából született. Szerelme is itt lobbant elő-
ször. Schönkopf Anna volt a megszeretett
leány neve s Goethét barátai már komolyan

feltették korai szerelmeskedése miatt. Szeren-
csére a tizenhét éves gyerekkor ezen fellán-
golása csak múlt volt s csak mint első szeme
említettő a szerelmek ama hosszú láncolatá-
nak, mely Goethe-nak a nők iránti gyöngeségé-
ről tanuskodik.

Elméje azonban ez időben sem hevert par-
lagon. Szorgalmasan olvasta az akkori híres
német írókat: Wielandot, Lessinget, Winkel-
mannot s megtanulta belőlük az antik eszmény,
a klasszikus világnézet megértését és szeretetét.
Természetes, hogy már ekkor ő maga is írt.
De teremtő tehetségével egyidejűleg kifejlődött

ítélő képessége ezeket a kísérleteket majdnem
mind megsemmisítette. A később megjelent
„Leipziger Liederbuch” az egyetlen gyűjte-
mény, mely ezeknek a kezdő éveknek a ter-
mékeiből tartalmaz egyet s mást. 1769-ben
haza tért Frankfurtba s ezt az évet beteges-
kedve a szülői háznál töltötte. Atyja nem jó
szemmel nézte otthon ülését, tétlen veszteglését,
s így mihelyt helyreállt az egészsége, elküldte
Strassburgba az egyetemre, hol 1770—71-ig
tartózkodott, mindjobban belemélyedve a mű-
vészeti, irodalmi tanulmányok világába. Sok
kiváló emberrel is megismerkedett itt, köztük

GOETHE.

GOETHE SZÜLŐHÁZA MAJNA-FRANKFURTBAN.

Herderrel, a ki irányadó hatást tett reá. Herder Shakespeare és Ossianra figyelmeztette a fiatal Goethét, a kire a brit szellemóriással való megismerkedés elhatározó volt. A romantika szelleme a nagy angol drámák útján különös erővel hatott reá. Első nagyobb műve, a »Berlichingeni Götz« (Götz von Berlichingen) teljesen Shakespeare hatásából fakadt s magán is viseli eredetének bélyegét. Strassburgban készült el ennek a drámának első vázlata. Maga a mű később, 1773-ban jelent meg, s oly nagy hatást tett, hogy Goethe hírnevét egyszerre megalapította. A darab hőse a XVI. századbeli parasztháborúknak egy érdekes szereplője, Götz, a kit mesterséges, vasból való jobb keze tett híressé. Götz az egyenesség, bátorság, nyers becsületesség képviselője s az ő és környezetének realis festése különösen vonzóvá teszi ezt a dramatizált korképet. Utánozták is szelében úgy, hogy nyomán a lovagdrámák és regények új virágzásnak indultak. Bár a szellem nem egyéni, az erő, a meglevenítő képesség, a mely Götz megalkotásában nyilvánul, jogosulttá tette azt a következtetést, hogy ez csak kezdete egy fényes tehetség változatos és dúsz termésre hivatott fejlődésének.

Mire a Götz megjelent s vele az elismerés, a hírnév hozzászögödött Goethe nevéhez: a költő tanulmányait már befejezte, elhagyta Strassburgot s rövid wetzlari tartózkodás után letelepedett szülővárosában. Strassburgi tartózkodása alatt megismerkedett közel a Sosenheim község papjának, Brion-nak, Friderika nevű leányával. Valóságos idilli szerelmi történet folyt le köztük, melynek befejeződése azonban szomorú s némi árnyat vet a fiatal Goethe-re, ki ekkor volt abban az életkorban, mikor a hiúság kedvét találja a másoknak okozott szenvedésben. De azok az érzelmes sorok, melyeket később önéletrajzában Friderikának szentelt, kiengesztelnek vele s a fiatalon elhervadt virágszál egyéniségét a legvonzóbb női alakok egyikévé avatják. Goethét Wetzlarban, hol strassburgi tartózkodása után joggyakornok volt, rövid, de az irodalomra nézve nagy fontosságú viszony fűzte egy fiatal leányhoz, Ruff Saroltához. Ebben a szerelemben az utójáték a fontos, az, a mi leányvaló szakitás után történt, s a mi belezárta Goethe szellemi világába is, első, igen nagy sikerű regényének, a »Werther keservei«-nek létrehozója lón.

E regényt frankfurti letelepedése, tehát már Götz után írta. A siker még első drámájánál is nagyobb volt. E könyve oly hatást tett, mint nagyon kevés irodalmi alkotás. Rövid idő alatt egész könyvtára menő utánzata forgott közkezen.

Íme, a még alig huszonöt éves Goethe két ily hatású mű szerzője! A német irodalom reményeire emlegetik s a már elismert nagyságok, mint Herder, Klopstock, stb. vetekedve üdvözlők. Azt hinnők, most lázasan neki adja magát az irodalmi munkásságnak. E helyett azonban inkább a polgáris, józan életfelfogás, a pályaválasztás és családalapítás gondja forog elméjében. Már ki is szemelte volt feleségeül egy frankfurti bankár leányát, Schönmemann Annát, de a viszony felbomlott s emlékei csak néhány gyönyörű lyrai költemény és egy dráma, a »Stella«, mely azonban nem tartozik kiválóbb művei közé. Szintén ebben az időtájtban írta egy másik drámáját, »Clavigo«-t. Igen nevezetes, és Goethe egész későbbi életfolyására döntő következményű esemény Károly Ágost szász-weimari fejedelemmel való megismerkedése. A fejedelem nagyon megkedvelte a fiatal író s meghívta udvarába, mely már ekkor ápoló helye volt az irodalomnak. Goethe elfogadta a meghívást s 1775-ben át is költözött Weimarba, melyet hatvan évi ott tartózkodása és működése által világirodalmi nevezetességre juttatott. Weimart a világ azóta nem annyira úgy ismeri, mint egy hercezség fővárosát, s egy fejedelem székhelyét, hanem inkább mint Goethe városát, mint az ő és környezete által egykor Németország első szellemi központjává emelt »Ilmparti Athen«-t, a hova tömegesen zárandokolnak a világ minden tájáról a nagy költő tisztelői.

Goethe letelepedése előtt már itt laktak: Wieland, az »Oberon« szerzője, Musäus, a kedvelt meseköltő, Seckendorf zeneszerző és mások, ő utána pedig szintén ide költözött Schiller és Herder. De Goethe nemcsak a weimari szellemi élet vezérévé lett; a herceg egyre növekedő barátsága és csodálata a kis országnak majdnem korlátlan kormányzójává, első miniszterévé tette. A színházi ügyeket ép úgy ő intézte, mint az éreztényeszetet, úgy hogy későbbi életrajzírói életének e korszakát vizsgálva folyton új meg új tehetségeket fedeznek fel benne. Természetesen az irodalom és a nők itteni széles körű munkássága mellett is megtartották reá nézve varázsukat. 1779-ben írta egyik legszebb művét, az »Iphigenie in Tauris«-t, ekkor csak prózában; mostani verses formáját később adta neki. Weimari ismerkedett meg legmélyebb, legigazabb szerelmének tárgyával, Stein Saroltával. A komoly férfikorba lépett ember vonzalma volt ez, az iránt a nő iránt, kiben szívének párját, lelkének rokonát találta meg. Ennek a szerelemnek csöndes melege költötte ki költészetének sok, lelkében már rég meglevő csiráját. Egymásután jelentek meg: a »Meister Vilmos tanulóévei« című regény, a »Torquato Tasso«, című dráma és több örökszép lírai költemény.

Életének delelő korszakába esik olaszországi útja 1786-ban. Rég vágyott ő is, mint minden éjszaki ember, le a szép egü Itáliába, mely az ő művész-lelkét, mint egy művészi eseményekben páratlan gazdagságú múlt színhelye, különösen vonzotta. Ez az út, a klasszikus kor műemlékei közt való másfél évi zárandoklás, Goethe egyéniségét teljesen kialakította. Szelleme itt nyerte azt a nyugodt, fenséges szárnyalást, mely alkotásait a tökéletesség legmagasabb fokára emeli s melylyel a szépségsszhangzatosabb formáit hozta létre. Ennek a korszaknak eredményei: az »Iphigenia« verses átdolgozása, a már említett »Torquato Tasso«, aztán »Egmont«, a németalföldi szabadságharcz korában játszó dráma,

az »Olaszországi utazás«, a »Római elégiák« és a »Velencei epigrammák«. A teremő erő és bonczoló képesség, az érzelmi hevület és értelmi ragyogás csodás egyesüléséből támadt benne az a köznapiaságon annyira felülemelkedő tárgyalagosság, mely a fejlődés legelső fokára hágott Goethének egyéni varázsa. Az egykori görög szellemet soha költő oly igazsággal nem idézte fel újból, mint az »Iphigenie in Tauris« megteremtője. Mindaz, a mit a görög világnézetben csodálunk, az Atridák lányának eme szomorú tragédiájában a nagy görög tragikusokkal egyenértékű művészi formában beszél hozzánk. Korunkhoz közelebb álló témájú, de ép ilyen antik tökéletességgel kidolgozott mű a »Torquato Tasso«, mely egy kis olasz udvar keretében mutatja be a »Meggabadított Jeruzsálem« szerzőjét. Az olaszországi utazás személyes tapasztalatait föltáró epigrammák és elégiák klasszikusak, mint a környezet, a melyben keletkeztek.

Goethe élete folyásának további külső eseményeit épen csak jelezzük. Nejtől, Vulpus Krisztinától 1789-ben született egyetlen fia: Ágost. Három évvel ezután részt vett a francia köztársasági hadak ellen intézett champagne hadjáratban, minek a halálfélelem s a csatateri küzdelem szülte izgatottság mesteri leírását köszönhetjük. Egyetlen nevezetesebb műve származik ebből a korból: a rókaról szóló állatmeséket összefűző »Reinecke Fuchs«.

Munkakedvét megint igen fölkellette Schillerrel kötött benső barátsága. A német irodalom ezen két legnagyobb költőjének szellemi testvéresülése a világirodalom egyik legvonzóbb jelensége. Egy szépirodalmi folyóiratban közösen támadták meg az akkor uralkodó szükkeblű, kicsinyes irodalmi szellemet. A »Xenák« név alatt ismert epigrammák, ezek az apró bombák nagy pusztítást tettek az ósdi világnézet szószólói közt, úgy, hogy ettől fogva a két költő-barát urává lett a német irodalmi harezternek. Szellemi érintkezésük, egymást buzdító lelkesedésük halhatatlan költeményekben kiválóan gazdaggá tette az 1797-ik évet, melyet az irodalomtörténet a balladák évének nevez, mivel a két nagy költő remek balladái és románcai többnyire ebből az évből származnak. Ebből a korból való a »Hermann és Dorothea« is, ez a homéri nyelvzetű és menetű polgári eposz, mely Goethe művei közül leginkább szól a német lélekhez. Schiller drámáiról sikerei őt is visszatértették a színpadhoz, melynek számára le is fordított Voltairétől néhány darabot. Barátjának 1805-ben történt halála után azonban mind lankadtabbá vált szépirodalmi működése s ezután inkább csak tudományos kutatásokkal foglalkozott. Utolsó regénye, a Lelki rokonságnak fordítható »Wahlverwandtschaften«, egy kései szerelemnek állított emlékjel. A hajlott kornak sajátosságát, szokatlant kereső kíváncsiságát vezette be ebben az időben a régi arab költészet szellemébe, melyet a »Keletnyugati diván« című, részint eredeti, részint fordított költemények sorozatában honosított meg a német irodalomban.

Goethe mennél inkább öregedett, annál tüzetesebben, kitartóbban foglalkozott természet-tudományi kérdésekkel. De e téren nem pusztán mükedvelő volt, hanem komoly, magas szempontokból vizsgálódó tudós, a ki oly eszméket pendített meg, melyek később az egész természettudományi gondolkodást új alapokra fektették. Nem mintha befejezett nagy munkája, a »Szintan«, melyre ő nagyon büszke volt, igazán korszakalkotó munka volna, de vizsgálódásának iránya, a szerves életjelenségek fejlődését létrehozó körülmények jelentőségének fölismérése, annak az új világnézetnek megsejtése, melyet

Darwin és Herbert Spencer kutatásai a mi korunk hitvallásává avattak, a természettudomány történetében is nagy névvé teszi Goethét. S ezért joggal nevezzük őt egyetemes, a tudomány minden terén otthonos és önálló szellemnek.

Életének utolsó évtizedeiben két nagy munkán dolgozott. Az egyik, mely »Életemből, költészet és valóság« czimmet jelent meg, a szó rendes értelmében vett önéletrajz. Leírja benne fiatal-korát egész 1775-ig, weimari letelepedéseig. Mint többi nagy műve, ez is mély gondolatok és fényes leírások kincses bányája. A másik pedig szellemének életrajza, fejlődésének minden változatát visszatükröző legnagyobb műve, a »Faust«. Valóban lehet mondani, hogy ez is Goethének egy életrajza. Zsenge ifjúkorában fogamzott meg lelkében e mű csirája; utolsó részletét kevéssel halála előtt fejezte be. Hatvan évig egyre dolgozott rajta; egyre új meg új formába öntötte a meglevő részeket és tovább meg tovább szötte a mű hatalmas gondolatmenetének fonatát. A két részből álló mű alapeszméje az egyén tragédiája, míg Madách »Ember tragédiája«, melyet annyiszor hasonlítanak Fausthoz, az emberiség tragédiáját tárgyalja. Ez a halhatatlan mű a világirodalomnak egyik legolvasottabb költői terméke, mert minden véralkat, minden izlés, minden hangulat megtalálja benne a magának való részeket. Örökéletű igazságokban, hervadhatatlan szépségű leírásokban dics. A »Faust« Goethének legnagyobb művészi értéke, halhatatlanságának legfőbb biztosítéka. Mintha azért adatott volna neki olyan páratlan hosszú élet, hogy mindazt, a mi egy ily mű teremtéséhez szükséges, végig élje; s mintha aztán ennek a műnek elkészültével befejeződött volna földi hivatása: egy évvel az utolsó rész befejezése után meg is halt, 1832. március 22-én.

GOETHE KÖLTEMÉNYEIBŐL.

DALOK FRIDERIKÁHOZ.*

Bűcsű.

A végbűcsűt szemem hadd mondja,
Ha ajkaim nem vehetik!
Ah, mily nehéz e percznek gondja,
Hisz férfú volnék pedig.

E perczben oly keserűvé lesz
A legédesebb szerelmi jel;
Ajkam csak hideg csókot érez,
S karod oly bágyadtan ölel!

Egy futtában lopott csók máskor
Oh mily öröme hangola!
Mint a kora tavasz-nyilaskor
Váratlan talált ibolya.

De kis bokrártát nem szedek már,
Se' vad rózsát a réteken.
Hijába lesz tavasz, meleg nyár,
Mindig csak ősz van, hajh, nekem!

A választóthoz.

Kéz a kézbe, ajk az ajkra!
És maradj hű, drága lány!
Ifjaddal repül a sarka,
S sziklapartok közt talán!
Ám, a kikötőbe érve,
Vész után horgonyt ha vet:
Isten büntetése érje,
Ha örülne nélkülöd!

Merve bátran: nyerve félig,
A jó kezdet fél tőkely.
Csillag nekem napként fénylik,
Csak a grávtát körzi éj.

* A három első Szász Károly, a negyedik Dömötör János fordítása.

Oldaladnál filve tétlen,
Elomhulnék bűm ködén;
Távol tőled, át az éltén
Vigan küzdök érte én!

Már a völgy is megtalálva,
Hol majd járunk boldogan;
S el-elézzük, est-homályba,
Halkan a hab hogy suhan.
A völgyben nyárfák rezegnek,
Bikké közt fut a patak;
Csöndes rejtéken ezeknek
Egy kunyhócska is akad!

Egy festett szalaggal.

Száz virágot, száz levelkét,
Könnyű kézzel, szabadon,
Hintnek jó tavasz-istenkék
Játszva szét e szalagon.

Vedd szárnyadra lebke szellő,
S fond azt kedvesem körül;
S ha tükrébe nézni elő
S ön-bájának megörül,

Rózsáktól körítve lássa
Rózsáknál üdőbb magát!
— Kedves! szemed egy pillantása
Nekem bő jutalmat ad.

Érezd a mit szívem érez,
Nyútsd kezesekéd könnyeden.
De a kótés, mely egygyé tesz,
Ne csak ily szalag legyen!

Isten hozott, Isten veled!

Szívem dobogta: »lóra mindjárt!«
S míg gondolom, már kész a tett.
A föld az est karjába' ring már,
Éj árnya leng a bérce felett.
A tölgy már ködruhában álla,
Mint óriási éji rém,
Hol a csaltiból éj homályja
Száz barna szemmel néz felém.

A hold az est ködfátyolán át
Felhők alól búsan rezeg.
A szél lágyan lendítve szárnyát
Fülembe dermesztőn zizeg.
Az éj ezer rémet teremt,
De kedvem élénk, nincs mi bánt,
Oh, mennyi tűz forrong erembe'
És oh szívembe' mennyi láng!

Megláttalak s szelid öröm volt
Édes szemedből képelem,
Szívem verése szíveden szólt,
S tied minden lélekzetem.
A szép tavasz rózsás mezében
Kedves kis arcod lánggal ég,
S e gyöngédség — egék! — reméltem,
De méltó rája nem valék.

De haj! a hajnalóra itt van,
S e szívem válság kínja nyom,
Oh mennyi a kéj csókjaidban,
Szemedben mennyi fájdalom!
Megyek s te állsz szemed lesütve
Rám néz s szemedben köny remeg...
Oh szeretnéd tődek üdvé!
S szeretni mily üdv, oh, egék!

GOETHE SZÜLŐHÁZA.

»1749 augusztus 28-án, déli harangszókor jöttöm a világra a Majna mellett fekvő Frankfurtnak.« Ezekkel a szavakkal kezdi Goethe azt az önéletrajzát, melyet »Való és költészet életemből« czim alatt írt, s a mely, ha nem is a legbecesebb, de mindenesetre legérdekesebb része a műveinek. Az a ház, a melyben ez a nagy költő született, ma is áll még, ha nem is abban az állapotban, a melyben Goethe születésekor volt. Goethe atyja ugyanis 1755 és 1756-ban átalakíttatta, s ebben az átalakított formában maradt fenn napjainkig. Magának Goethének emlékében sem maradt meg a régi

háznak a képe, s a hogy ő a szülői házról az önéletrajzában megemlékezik, az mind erre a mostani formájára vonatkozik, és erre illik rá. A házban 1795-ig Goethe anyja lakott, ekkor azonban — már tizenhárom évvel azelőtt övegségre jutván — eladta. Goethe-muzeumma azonban csak 1863 óta alakult át, mikor a »Freie Deutsche Hochstift« megvette, s visszaállított mindent abba a formájába, a hogy azt Goethe maga leírta az önéletrajzában.

Régi ó-német modorban épült ház nehéz tölgyfa-kapuvál, földszintjén vasrácsos ablakokkal. Mindjárt felkelti az érdeklődést, ha az utcáról nézzük. Felkelti pedig annak a kis ablaknak a révén, a mely a tűzfalon látszik. Ez az ablak az, a melyen át Goethe leskelődött Gretchen után, a ki néhány házzal messzebb lakott. »A leány képe ettől a percztől kezdve mindig a szemeim előtt volt; ez volt az első maradandó benyomás, melyet nő reám gyakorolt; és miután nem volt semmi ürügyem, hogy őt otthon meglátogathassam, kezdtem templomba járni. Mikor a hosszú istentisztelet után a templomból kijött, nem mertem megszólítani, s boldog voltam, mikor úgy vettem észre, mintha köszöntésemet fejbőlintással viszonozta volna.«

Lehetetlen, hogy az embernek eszébe ne juszanak ezek a szavak, mikor a ház tűzfalán az ablakot látja. »Az atyám — írja más helyen Goethe — a tűzfalon egy kis ablakot vágatott, a szomszéd minden tiltakozása dacára. Ezen az ablakon át lestem én, mikor láthatom Gretchen-t, s lesett az apám engem, hogy mikor beszélék a leánynyal.«

Belépve a kapun, meglehetősen sötét lépcsőházba jutunk. A kaputól jobbra van a híres weimari szoba, a melyet Goethe anyja nevezett el így, azért, mert ebben helyezte el azokat a fejedelmi ajándékokat, a melyeket Weimarból kapott. Ma mindezekből már nem lehet semmit sem látni, csakis a falak sárga tapétái emlékeztetnek arra, hogy ez volt a »sárga« szoba. Ezzel szemben van a kék szoba, a család egykori ebédlő szobája. Ez egyúttal az a szoba, a melyről Goethe megírja, hogy ott találkozott 1779 szeptember 18-án Károly Ágost weimari herceggel Goethe szüleiével, a kiket meglátogatott. Az udvaron ma is látható az a kút, melyen Friderika és Lujza mecklenburgi hercegnők, a későbbi hannoveri és porosz királynék szomszékát oltották, mikor 1790-ben II. Lipót magyar királynak német császárrá történt koronázásakor Frankfurtnak voltak.

Az egész ház visszatükrözi azt a jólétet, a melyben Goethe szülei éltek. Széles, szilárd, faragott tölgyfa-lépcső visz föl a földszintről az első emeletre. Az első emeleten voltak a vendégszobák s a költő és családja alig töltött ott időt. Egész gyermekora a második emeleten játszódtott le. Mindjárt, a mint a lépcsőn fölérünk az előcsarnokba, az átlatban levő fal mellett egy régi órát látunk, a mely vigan jár még ma is, s a melyről a szolgál minden látogatónak elmondja, hogy azt még a költőnek egy nagybátyja csinálta, s hogy száz és egynehány év óta pontosan jár a nélkül, hogy egyszer is elromlott volna. Mellette vannak aztán azok a bútorok, a melyek Goethe idejében a lakás berendezését képezték.

Általában véve ez a második emelet az, a mely miatt a látogatók felkeresik a Goethe-házat. Itt van az a szoba, a melyben Goethe született, s itt vannak azok az emlékek, a melyek arra emlékeztetnek, hogy ott élte le fiatalságát, ott írta meg első munkáit.

A Goethe-ház tulajdonképen ki van fosztva, mert majdnem mindent, a mi a költőre emlékeztet, a weimari Goethe-múzeumban helyezték el. Néhány apróság azonban mégis megérdemli a figyelmet. Ott van egy kis empire-stylen faragott asztal, a melynél Goethe és az anyja kávé szoktak inni az ablakfülkében; Goethe anyjának csipkeverő vánkosa; ott látható »Hermann és Dorothea«-nak első nyomtatott példánya himzett kötésben, melyet a költő születésnapján emléklül adott az anyjának, s végül Goethe levelei, jegyzetei. A második emeleten van, mint említettük, az a szoba, a melyben a költő született. A szoba ablakai az udvarra nyílnak. Még Goethe szüleinek életében kamaráivá változtatták át ezt a szobát. Egész disze egy gipszből készült Goethe-mellszobor, a melyre minden évben augusztus 28-án koszorút helyeznek.

A harmadik emeleten volt Goethének mint serdülő ifjúnak a szobája, «a csinos, világos padlásszoba», melyről annyi melegséggel ír öreg napjaiban. Ott ábrándozott Gretchenről, Friderikáról, Lotteról, Lilliről, fiatalkori szerelméről, a kiknek örökéletű emléket állított szerelmi költeményeiben és önéletrajzában. Ott van még az íróasztal, a mely mellett a Götz, Werther, Clavigo megszületett, s melynél hozzáfogott a «Faust»-hoz. Több rajz is van itt tőle, mert Goethe rajzolt, festett, rézmetsző, fametsző volt. Tusrajok és sepiarajok, tollrajzok, rézkarcok és olajfestmények vannak a falakon s az állványokon, a melyeket mind ő maga festett.

Ha lemegyünk az udvarra, az egyik mellék-helyiségben meglátogathatjuk az u. n. Goethe-múzeumot. Nehány, a költőre vonatkozó érdekes tárgy maradt még itt, a mit nem vittek belőle Weimarba. Itt láthatjuk több ruhadarabja közt azt az ingecskét, a melyben Goethet keresztelni vitték, és azt az ingét, a melyben meghalt, a sapkát, melyet utolsó nap a fején hor-

gyar Tudományos Akadémia egy külön termében Goethe-re vonatkozó művekből és emléktárgyakból van összeállítva.

E gyűjtemény keletkezésének története röviden a következő: *Elischer* Boldizsár budapesti ügyvéd rajongó tisztelője volt Goethének. Megvette összes műveinek több kiadását, főműveinek díszkiadásait, összegyűjtött temérdek Goethe-re vonatkozó cikket, ismertetést, továbbá képet, szobrot, érmét, melyek részint magát Goethét, részint ismert kortársait ábrázolják, és Goethének sok kézirátát. Ezeket kívül még néhány különösséghez is jutott: megszerzte a 83 éves agastyán gipsz lenyomatú halotti maszkját, s néhány ősz hajszálát a halántékáról, stb. *Elischer* Boldizsár végrendeletében dr. *Elischer* Gyula budapesti egyetemi tanárra ruházta az általa negyven éven át sok fáradsággal és nagy költséggel gyűjtött Goethe-ereklyék fölött való rendelkezés jogát. S ama meggyőződés által vezérelve, hogy nagybátyja szellemében cselekszik, az örökös elhatározta, hogy a gyűjteményt a hazai és külföldi érdek-

mény könyvtára magában foglalja mindazt, a mit Goethe írt s majdnem mindazt, a mit róla írtak.

A kéziratok közül harmincznégy darab magától Goethétől való, s száznegyvennégy darab nevezetesebb kortársaitól. Az előbbieket közül kettő vers, az egyik épen kiadatlan s így *unicum*. Egy verses talány ez, melyet csak azért nem közlünk itt, mert német formájában is nehezen érthető. Van az iratok közt egy levél Herderhez, egy utasítás a weimari főhercegi kertész számára, néhány, ismerőseihöz küldött névjegy s több tudományos és üzleti levél. A kortársak kéziratai közül megemlítjük Károly Ágost szász-weimari herceg és Anna Amália szász-weimari hercegnőnek, Goethe anyjának, Herdernek, Schillernek, Schopenhauer anyjának, Schlegelnek és Liszt Ferencnek részben Goethehez, részben másokhoz intézett leveleit.

Legérdekesebbek kétségtelenül a *Goethe-képek*. Kétszázharminczhárom van, míg a kortársak közül százötvenhétnek arcképét tekintjük meg. Legszégyebb gyermekkorától egész haláláig életének majdnem minden korszaka

A GOETHE-SZOBÁ A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA PALOTÁJÁBAN.

Erdélyi fényképe után.

dott, a botot, melyre támaszkodott; az ő gesztenyebarna fürteiből néhány szálát, néhány vörös hajszálát Schiller fejről, s Wieland ősz haját. No aztán a szerelmi leveleit. Kiadatlan szerelmi leveleit, a melyeket csak kivételképp mutatnak meg. Engem, úgy látszik, az ő Goethe-rajongónak tartott, mert megmutatta azokat is. Ma már rég porladnak azok a szép női ajkak, rég megtörték azok a ragyogó női szemek, a melyeknek titkait Goethe leleplezi ezekben a levelekben.

Most indult meg nálunk a mozgalom, hogy Budapesten Petőfi-házat csináljunk. Eszembe jutott ekkor a frankfurti Goethe-ház. Mennyire közelebb jut az ember a költőhöz, ha megnézi azokat a bútorokat, azokat az apróságokat, azokat a jelentéktelennek látszó kis nyomokat, a melyek közt egykor egy hatalmas szellem leélt életét.

Berndt Ottó.

A GOETHE-SZOBÁ A MAGYAR AKADÉMIA PALOTÁJÁBAN.

Budapest egyik legérdekesebb nyilvános gyűjteménye az a gyakran emlegetett, de nagyon gyéren látogatott ereklye-múzeum, mely a Ma-

lódó közönségnek állandóan hozzáférhetővé teszi. Ennek a szándéknak kivételre legalkalmasabb módnak látszott a gyűjteményt valamely nyilvános köznevelődési intézetnek oly föltétel alatt odaajándékozni, hogy a gyűjtemény az alapító nevét viselje, alkalmas helyiségben helyeztessék el és kellő gondozásban részesüljön. Dr. *Elischer* ily feltételek mellett 1896 május havában a Magyar Tudományos Akadémiának ajándékozta a gyűjteményt, mely azóta az Akadémia épületének földszintjén levő teremben közszemlére van kitéve.

A részletes katalógusból látható, hogy a gyűjtemény hat csoportra: a könyvek, kéziratok, arcképek, képek, emlékérmek és zenedarabok csoportjára van osztva.

A könyvek közt megkülönböztetendők a Goethe által írt és a reá vonatkozó művek. Az ő művei azonban több kiadásban is megvannak. Meglátjuk itt összegyűjtött műveinek első kiadását, mely még 1777-ből való. Aztán sok oly kiadást vagy egyes könyvet, melyek ma már csak nagyon kevés példányban ismeretesek. Természetesen megtaláljuk Goethe egyes műveinek díszkiadásait is, melyeket Kaulbach, a magyar Liezen-Meyer, Ramberg, Bosch, Seiberte és mások rajzai ékesítenek. Egyáltalában a gyűjte-

képviselve van itt. A tizennégy éves Goethe egy arnyképe csak az itt levő egyetlen példányban létezik, úgyszintén egy 1776-ból származó arnykép. Sok különböző korból való arckép van itt; hiszen minden közelébe került festő és rajzoló igyekezett megörökíteni a költő hatalmas vonásait. Különösen feltűnnek a May, Kolbe, Schmeller, Schwertgeburth és Kügelgen-féle arcképek s néhány csoportkép, melyeken hol Schiller, hol Lessing, hol Károly Ágost herceg társaságában látjuk Goethét.

A kortársak közt érthető kíváncsisággal azoknak a nőknek arcképeit keressük, a kik egykor lángra lobbantották Goethe szívét. Nézzük a szemüket, ajkuk metszését, homlokuk ívét. Hisz annyszor rajtuk felejtkezett az a bölcseségtől sugárzó férfi-szempár is, mely itt, bármerre fordulunk, mindenünne ránk tekint! Itt vannak mind: Schönpkopf Anna, az «első szerelem», a lipcei diákevek álmodozásainak tárgya. Schönnemann Anna, a költő «Lili»-je, a kit rövid ideig Goethe családja feleség-jelöltnek tekintett, Brion Friderika, a «Költészet és való-ság»-ban gyönyörűen leírt sesenheimi papi lak tündére, s a Faust-beli Gretchen ihletője, Buff Sarolta, a wetzlari szerelme tárgya, s a Werther keserveinek Lotteja. És a többi: Kaufmann

A KÖLTŐI KASTÉLY.

Angelika, Vulpius Krisztina, Schröter Korona és végül báró Steinné, mind érdekes, sokat mondó arczok. A szerelem ébresztői mellett itt vannak azonban a gyermeki és baráti szeretet tárgyai: a szülők és barátok is. Goethe apja, anyja rávallanak fiukra: arczukban már benne van a lágyságnak és erőteljességnek az a vegyülete, mely gyermekükben olyan összhangzatos szépséggé egyesült. Goethe korának majdnem minden kiválóságával összeköttetésben volt s így az ő arcképeit méltán környezik az ő korabeli Németország kiváló férfainak arcképei: Schiller, Lessing, Klopstock, Wieland, Herder, Humboldt, Lenau, Lewes, Beethoven arcképei mind itt is vannak. A többi kép nagyjából illusztráció.

Hátra vannak még a szobrok, emlékérmek és zeneművek. Érdekes szobornál egy jupiteri jelvényekkel körülvett Goethe, a mint a Phidias Zeus-ére emlékeztető helyzetben trónon ül. Egy másik otthoni pongyolában ábrázolja a valóban jupiteri megjelenését költőt. Az emlékérmek közt néhány nagyon finom oldal-ábrázolatot (profil) lehet látni, míg az arcképek nagyjából szemben mutatják Goethet. Legérdekesebb köztük az 1832-ben Goethe halála alkalmából kiadott emlékérem. A gyűjtemény még Goethe műveire vonatkozó zeneműfűzeteket is tartalmaz, összesen 362-öt, melyek Beethoven, Schuman, Mozart, Mendelssohn-Bartholdy, Schubert, Zelter és mások szerzeményei.

Képünk a Goethe-szobát nyugatról nézve mutatja be. Az előtérben álló nagy szekrény balról számított negyedik üvegtáblája alatt látható Schwertgeburth Goethe-képének egy krétamásolata. Alatta van a gyűjtemény két unikuma, Goethe említett két fiatalkori arnyképe. A balról számított második üvegeret sarkában Steinné sötét-parókás arca látható. A szekrény tetején levő kettős gipszalak, a weimari kettős Goethe- és Schiller-szobor másolata. A többi felismerhető emléktárgy mind a már említettek közül való.

Ez a rövid szemle is elég fogalmat nyújt arról, mily érdekes és megtekintésre méltó az Akadémia Goethe-szobája.

FÖLJEGYZÉSEIM HONVÉDELETEMBŐL.

Beniczky Alajos 1848/9-iki honvédszászados emlékiratai. (Folytatás.)

Debreczentől Nagy-Váradon át Czibakházára.

Zászlóaljunkt február hó közepén Nagy-Váradra rendelték helyőrségi szolgálatra, majd, miután a tábori szolgálatra begyakoroltak, március 15-én Czibakházára indultunk, hova gyors menetekben csaknem egyidejűleg érkezünk Damjanics hadtestével, mely az Alvidékről a Tisza jobbpartján czélba vett hadműveletekhez rendelték fel.

PETŐFI FÁJA KÖLTŐN, AZ ÜNNEPÉLY UTÁN, MEGKOSZORÚZVA.

Czibakházán Mesterházi ezredes dandárába kerültünk, melyet azért hagytak itt, hogy a tiszai hidat a császáriak netaláni támadása ellen megvédjék.

ÜNNEPÉLY PETŐFI FÁJÁNÁL KÖLTŐN.

A KÖLTŐI PETŐFI-ÜNNEPÉLYRŐL. — Kovács Elek fényképe után.

Gyenge dandárunk, mely két honvédszászlóaljból, két század körösi gyalog-önkéntesből, egy század pozsonyi önkéntes vadászcsapatból, két század Bocskai-huszárból, egy század Jász-Kún önkéntes szabad-lovascsapatból — az öreg Pálkás őrnagy vezetése alatt — és 14 hatfogatú hat fontos tábori ágyúból állott, kinn a szabadban táborozott. A dandár legérdekesebb csapatja az öreg Pálkás kún huszárai voltak — legtöbbszörre kiszolgált nádor-huszárok — panyókára akasztott szűrben, kisebb-nagyobb karimájú kalapokban, görbe, széles fringikkal jövrű lovaikon. Azt hitte volna az ismeretlen szemlélő, hogy Rákóczi rettenthetlen kuruczei támadtak fel bennök a haza szabadságának védelmére. Hogy valóban kurucz gyerekek voltak, annak egy alkalommal derék tanútjelét adták.

Egy fiatal őrmester jóval éjfélt után indult el ötödmagával a Tisza jobbpartjára őrzáratra. S reggel nyolcz óra felé tizen jöttek vissza, vezetvén mindenik kurucz egy-egy lefegyverzett svalizsért lovast, kiket — mint mondták — egy álmukban meglepett és szétugrasztott ellenséges őrcsapatból ejtettek foglyokul.

Czibakházáról az ecser-maglódi táborba.

Czibakházi csendéletünknek a szolnoki és isaszegi diadalmas csaták után lett vége, midőn dandárunk, mely a magyar főserégnek legszélsőbb balszárnya volt, Kis-Körösről, Nagy-Körösről és Kecskeméten keresztül, a főváros felé húzódó császáriakat gyorsan követte.

Az ellenséges csapatokat szakadatlanul üldözve, husvét 2-ik vagy 3-ik napján. Ecsér és Maglód között báró Laffert gazdasági majorja közelében egy erdős helyen szálltunk táborba, hol az erőltetett menetek fáradalmait kipihentük. Míg idősebb tisztársaim régebbi élményeikről — a tábori kulacsoknak kézzel-kézre járása mellett — vigan adomáztak, én, mint újonc tiszt, ki még a tűzpróbán keresztül nem estem, sziporkázó élceiknek czélpontjául szolgáltam. A tettvágytól gyötörtetve, folytonosan lestem az alkalmat, melyben a «téntanyaló» elnevezést a «bajtárs» czímmel felcserélhessem.

Ez óhajításom teljesedésére csakhamar megérkezett a várva-várt alkalom.

A magyar hadserégnek a Tisza jobbpartjáról a főváros felé győzelmes előnyomulása folytán a Pest környékén összevont császári haderő kikémlésére az Aulich által vezényelt 2-ik hadtestből április 11-én a mi dandárunkat rendelték ki.

A nevezett nap délelőtti óráiban kivonultunk új dandárnokunk, Asbóth Lajos ezredes vezetésével Rákos-Keresztúron túl Kőbánya felé. Hogy gyenge dandárunk nagyobb haderőnek látszassék, a két honvédszászlóalj két-két századból álló kétsoros csapatokban állítottatott csatarendbe. A 6-ik és 5-ik század, melybe be voltam osztva, a dandár jobbszárnyát foglalta el s a czinkotai dombokon felállított II. hadtest zömére támaszkodott.

Balra tőlünk három kis kaliberű ágyú állott, melyeket egy század Boeckai-huszár fedezett. A csatavonal felállítását után arcvonalban nyomultunk előre s midőn az első homokdombon megállottunk, egy ellenséges röppentyű-űteg kezdett ellenünk működni.

Az első röppentyű a tőlünk balra felvonuló három ágyút fedező huszárok elé hullottak, de semmi kárt sem tettek. Az ellenséges röppentyű-űteget az öreg Pálkás lovasaival megrohanván, két állványt zsákmányul ejtett, mire az ellenség első állásából visszahúzódott. Dandárnokunk az elfogott két röppentyű-állványt, mint győzelmi jelvényt riadó éjlenek közt a csapatoknak bemutatván, azokat bátorságra és kitalásra bűzdította.

Ezután — «Éljen a haza! Éljen a szabadság!» rivalgó hangzatosával ismét előnyomultunk. Nemsokára az ágyúharc is kezdetét vette.

E közben a vezénylő százados, ki az előtt a Máriásyknál szolgált, Zavardios nevű legényével egy 15 itezés veresboros átalagot előhozván, azt a front előtt letette s bennünket, tisztársait előszólitván, mellette az átalag körül helyet foglaltunk.

Alig kezdtünk meg az átalag tartalmának izelgetését, midőn a mind élénkebben süvöltő ágyúgolyók a 6-ik század jobbszárnyából egy cigány-honvédet másodmagával kisodorván, — a század legénysége ingadozni kezdett.

Ekkor a század parancsnoka engemet, mint legfiatalabb tisztet nevémen szólítva, a jobb szárnyon megzavart rend helyreállítására küldött, mondván, mutassam meg, hogy megérdemlem a tisztit bojtót.

Egy pillanatig sem késtem a kiadott parancsot teljesíteni, s az ágyúgolyók sűrű hullása közben — a legénységnek hidegvérűségemmel példát adva, — a rendet helyre állítottam.

A parancs teljesítésének rövid, de katonás bejelentése után, tisztársaim a százados példájára velem kezét szorították, mint bajtársukat a legszívesebben üdvözöltek, s hangosan megéljenek!

Ez alatt dandárunk balszárnyának gyors előnyomulása következtében az ellenséges ágyúk elhallgatván, a második hadállásnak is uraivá lettünk.

Hadvonalunkon a dandárnok ismét megjelenvén, hangos éjlenekkel fogadtuk. Századparancsnokunk ily módon nyilvánított lelkesedésünket látva, a dandárnoktól engedélyt kért egy — tőlünk még meglehetősen távolra — a kőbányai téglakemencék közelében levő földhányás ágyú ellen szuronytámadást intézhetni!

Az engedély kinyerése után a vezénylő százados, a két századból két rohamoszlopot alakítva; elindított bennünket a földhányás irányába. Alig haladtunk azonban pár száz lépésnyire, midőn egy Czinkota felől vágató huszár megállási parancsot hozott, s a táborok után tudakozódva, elmondta röviden, hogy azért nem szabad előbbre mennünk, mert dandárunk balszárnyát, mely a kőbányai szőlőket már-már elérte, a császáriak erős lovascsapatokkal akarják megkerülni.

Nemsokára őrnagyunk nyargalt hozzánk segéd tisztje kíséretében s német nyelven annyit mondván: «meine Herren, schaut's, dass ihr

Kovács Elek fényképe után.

A NAGYBÁNYAI VÁROSHÁZ, A PETŐFI-EMLEKTÁBLÁVAL.

weiter kommts!» (Urak, hordjátok el magatokat!) megfordult s lovát sarkantyúba kapva, elvágatott.

Megkezdett szuronytámadásunk ekként elmaradván, egy homokdomb mögött várakozó állást foglaltunk.

Parancsnokló századosunk egy pár tisztársunk kíséretében az említett homokdombra ment, dandárunk balszárnyának mozdulatait megfigyelendő.

Rövid félóra után a százados visszatérvén, közlé velünk, miszerint balszárnyunk az ellenség túlnyomó számú lovassága által szorongatva, teljes visszavonulásban van s hogy már a hozzánk legközelebb állott csapatok is kezdik elhagyni állásukat, s e szerint részünk sem marad egyéb, mint elhúzódni a többi után.

A mint azonban fedett állásunkból való ki-mozdulásunkat az ellenség észrevéve: ágyúkat és lovasságot indított azon irányba, melyen nekünk — hogy dandárunkhoz csatlakozhassunk — haladnunk kellett volna.

A veszélyt, mely bennünket fenyegetett, századosunk idejekorán felismervén, a helyett, hogy Rákos-Keresztúrra vezetett volna bennünket, gyorsított menetben a tőlünk balra eső rákos-keresztúri szőlődombot igyekezett velünk a kétfelől is előrohán lovasság támadása előtt elérni.

A szőlődomb árkan belül állást foglalva, az üldöző lovasságot lövésekkel kezdtük üdvözölni, de minden siker nélkül, mert az lőtávolunkon kívül megállapodott, mi pedig a lovasság nyomában érkező lovas-űtegnek reánk sikertelenül irányzott néhány lövése után a szőlőhegyen keresztül Pécel felé vonultunk, s estefelé a nevezett község alatt a pár nap előtt az ellenség által elhagyott táborhelyet szállottunk meg, s onnan másnap hajnalban megindulva, a déli órákban teljes létszámban érkezünk az eszermaglódi táborba, megjelenésünkkel czáfolva meg elfogatásunk szomorú hírét.

Zászlóaljunk tisztikara hazafias szellemének kiemelése végett, szükségessé látom itt feljegyezni a következőket:

Midőn tisztársainknak dandárunktól való elmaradásunk körülményeit és szerencsés meg szabadulásunk történetét elbeszéltek, őrnagyunk magaviselete feletti megbotránkozásának kifejezése után tisztikarunk egyhangulag abban állapodott meg, hogy a történeteket a maga rendes útján a dandárparancsnoknak tudomására juttatjuk.

A dandárparancsnokság őrnagyunkat rögtön felfüggesztette s zászlóaljunk ideiglenes vezetését, addig is, míg a hadtestparancsnokság végleges intézkedése ez ügyben bekövetkezett — a tisztikarnak egyhangulag kifejezett óhajtatásához képest — Gröss Ferenc századosra bízta, ki őrnagyunknak végleges elmozdítása után zászlóaljunk őrnagyává soron kívül ki is nevezetett.

A fennebbiekben leírt kémszemle után dandárunknak négy napi pihenője volt, s az alatt

egy önkéntes század lengyel-dzsidással, s a 61-ik honvédszászlóaljjal megerősítve, április 16-ikán Rákos-Keresztúron át Kőbánya felé újabb kémszemlére indultunk.

A nyert erősítés tudatában legénységünk annyira fel volt lelkesedve, hogy előnyomulásunk sikereként a fővárosba leendő diadalmas bevételét azon nap estéjére annyival inkább bizonyosnak hitte, minthogy néhány fiatal fővárosi polgár, kiknek az osztrák táboron át sikerült hozzánk eljutni, közeledésünk esetére, honvédeinket a polgárság felkelésével is bízta.

Azonban, mint azt előre tudni lehetett, ezen szemlének is visszavonulással végződött s aznap este aránylag nem nagy veszteséggel, eszermaglódi táborunkba jutottunk, hol négy napot ismét nyugalomban töltöttünk.

Ezen pihenő napok egyikén, a debreczeni országgyűlés április 14-iki ülésében hozott függetlenségi határozat következményeként zászlóaljunk legénysége a csákokon levő ország címere feletti koronát letördelvén, halomba rakta s egy e czélből hevenyészett máglyán a «Szózat» eléneklése mellett megégette.

Április 19., 20-ikán zászlóaljunk előrsi szolgálatban levén, a Rákos-Keresztúr felett levő szőlős dombrol egy szép lovassági rohamnak voltunk szemtanúi.

Napfelkelte után Kőbánya felől egy erős császári kémsapat közeledett a falu felé, melyből egyes lovasok kiválva, a falu alatt legelésző tehéncsordát kezdtek összerakni.

Nemsokára a Württembergiek századosa egy hét emberből álló huszár-őrjáratot küldött előre, kiknek láttára a császári lovasok a terelési műveletet abban hagyva, a számra nézve nálunknál gyöngébb huszár-őrjárat felé közeledtek.

Erre a hét huszár csatárlánczák alakulva, folytatta az előnyomulást s csak midőn egy nagyobb lovas csapatot, mely kétfelől oszlott, látott Kőbánya felől ügetve közeledni, kezdett a faluba vezető útra hátra felé visszahúzódni.

E közben a kétfelől ellenséges lovas csapat gyors ügetésben, oly szándékkal látszott a falu felé közeledni, hogy a huszárokat bekerítse.

A császáriak már biztosnak hitték a fogást, midőn a faluban levő huszárszázad két csapatra oszolva, a faluból lépésben nyomult előre.

Huszáraink előnyomulására a császáriak két csapata — az összecsapást kikerülhetetlennek látva — egy tömeggé alakult, de mielőtt egyesülésüket teljesen keresztül vihették volna, a huszárszázados ügetve közeledett feléjük s rohamot fúvatván, kétfelől oly hevesen rohanta meg őket, hogy néhány nehéz sebesült hátrahagyása után rendetlen futással menekültek Kőbánya felé.

Másnap, április 21-én, dandárunk Rákos-Keresztúron át Kőbánya felé ismét kémszemlére indult s minden ellentállás nélkül érkezünk a kőbányai szőlők alá, honnan délután négy óra tájban parancsot kaptunk táborhelyünkre visszatérni.

Este felé — őrjáratra még reggel kiküldött — huszáraink nemzeti kokárdákkal, szalagokkal és koszorúkkal feldíszítva a fővárosból azon örömhírral érkeztek vissza, hogy a császáriak Pestről elvonultak Budára.

(Folytatása következik.)

ARANY, MINT RAJZOLÓ.

Köztudomású, hogy Arany a költészet mellett mennyire szerette a zenét is. Mint maga oly szépen leírja a «Tamburás öreg úr»-ban, midőn már szemei meggyengültek s az írásban és olvasásban akadályozták: fővigasztalója volt kedves hangszere, melynek «Néha egy új dalt terem

önként húrja». Dalait ki is adta halála után Bar-talus.

Volt azonban Arany a zenén kívül még egy más művészi foglalkozása is, a miről csak legbizalmasabb emberei tudták: a rajzolás.

Abban az időben, midőn az elnyomatás szomorú éveiben Arany a nagy-körösi főgimnáziumnál talált menedéket, Nagy-Körös egy kis szellemi gócpont volt. Aligha lesz többé eset arra, hogy egy szerény vidéki gimnázium tanári kara a nemzeti irodalomnak annyi kitűnőségét egyesítse, mint Nagy-Körös az ötvenes évek derekán. És e tanári kar abban a szomorú időben, midőn a közelet minden tere el volt zárva a magyar ember előtt, az egymással való szoros összetartásban s kedélyes társaságban keresett vigasztalást. Arany is, kivált eleinte, míg mindinkább makacsodó betegeskedése kedélyét meg nem rontotta, szíves örömmel vett részt a vidám társaságban, s kedves humorával sokszor felderítette társait. Ez időből való számos tréfás verse, mint a Mentovichnak írt «Ferenéz-napi köszöntő», Szász Károly búcsúztatója a legényéletől, a Szilágyi Sándor «Disznótör»-a, a Fodor Gerzsonnak írt «Névpai köszöntő».

Mentovich volt a tanári kar fő tréfacsinálója. Egyszer egy élelappot indított «Charivári» czímmel, melyben tanártársait, legtöbbször egyik legkedvesebb barátját, Szilágyi Sándort figurázta ki tréfásan. Erre Arany egy másik élelappal felelt, a melyet maga írt és rajzolt «Contra Charivári» czímmel, a melyben főleg Mentovich-csal tréfálkozik.

Mindezt abból az alkalmából említem föl, hogy a nagy-körösi főgimnázium közelebb Arany László özvegyének ajándékából becses ereklye birtokába jutott: megkapta Arany János kéziratának egy kötetét, a mely «Nagy-Ida» (Nagy-Idai cigányok), «Katalin» és a «Keresztű» (Szent László füve) kéziratait tartalmazza. E már magában is becses kézirat-kötetet még értékesb té teszi az, hogy Nagy-Ida Arany sajátkezű rajzaival van illusztrálva. Bár e rajzok egy része csak néhány vonással odavetett részlet: érdekessé tartom azokat itt Olasz József nagy-körösi tanár teljesen hű másolatában bemutatni, mert így is mutatják Arany kiváló humorú rajzoló képességét, s mert láthatjuk belőlök, hogy mint alkotta meg magának a költő képzelete műve alakjait.

Az 1-ső rajz a czimfelirat előtt a nagyidai várat ábrázolja s mellette azt a hegyet, a melynek a *terkép szerint* ott kellett volna lenni s a melynek helyén lévő mocsárban megfeneklettek Puk Mihály ágyú.

A 2-ik kép «Degesz», a 3-ik a «Félszemű Toportyán», a 4-ik pedig «Diridongó» képe.

Az 5-ik képen felül «Juhge», egészen alatta pedig az öreg «Laboda» arca van. Ez talán a legtalálóbb mindenik között s igazán ráillik Arany leírása:

«Láttad-e tavasszal, de mikor még hó van,
Szemétdomb körül a havat olvadóban?
Itt kibarnul a domb, fehér még amoda,
Ilyen ősz hajával a tisztas Laboda».

A 6-ik kép Csimaszt mutatja, a mint a lólopást úgy mentegeti, hogy a lónak

«Hátul mennék: de rüg, elől mennék: harap;
Átugrani könnyebb, sokkal is hamarabb;
Ugranám: felpattan; a hátára estem...»

Végre az utolsó kép e sorokra vonatkozik:

«Leszakadt szép Dundi, mint egy bazsarózsa,
Leszakadt a vajda gyolcsinges válláról,
Mint a bazsarózsa a leszakadt fájáról».

Benkő Imre.

Degesz

félszemű Toportyán

Diridongó

Laboda

a hátára estem.

ARANY JÁNOS RAJZAI A «NAGYIDAI CZIGÁNYOK»-HOZ.

A PRESZÁKAI EMLÉKOSZLOP.

A jelen augusztus hó 11-én megható kegyeletos emlékünnepezt ült Zalatna városának és vidékének közönsége az Ompoly-völgyi Preszákán, hol ezelőtt félszázaddal, 1848 október 24-én a föllázított oláhság 700-nál több magyarit legyilkolt.

A véres nap áldozatai zalatnaiak voltak, kik a megelőző napon tömegesen menekültek el kirabolt és fölégetett városukból az elől a szörnyű vérengzés elől, mely Zalatna lakosságának nagy részét oly iszonyúan kiirtotta. A Gyula-Fehérvárra igyekező s nagybárára nőkből, gyermekekből s öregekből álló menekülő nép csak Preszáka faluig jutathott el; ott útját állta a neki vadult oláhság. De minthogy a futókat pár száz főnyi zalatnai nemzetőr is kísérte, az oláhok egyenes támadás helyett egyezkedni kezdtek velök, azt ígérték nekik, hogy ha a nemzetőrök leteszik a fegyvert, senki nem lesz bántódása, hanem mindnyájukat békésen Gyula-Fehérvárra kísérik. A nemzetőrök főleg a kétségbeesett nők rimázkodására csakugyan átadták fegyvereiket. Az így merőben védtelenné lett tömeg az út mellett egy bekerített szántóföldre terelve, szabad ég alatt töltötte dideregve a kínos éjszakát, hogy annál szörnyűbb napra virradjon. Reggel a vért szomjazó oláhság minden oldalról vad ordítással tört a szegény fogoly népre s adott szavát megszegve, irgalmatlan kegyetlenséggel agyonvert, legyilkolt férfiakat, nőket, öregeket, ifjakat, gyermekeket, sőt még a csecsemőket sem kegyelmezett. A borzasztó mézárás mintegy 700 életet oltott ki; csak valami 100—150 sebesült, gyermek és cseléd tudott elmenekülni. Így menekült meg egyebek közt Lukács Béla országos képviselő, volt kereskedelemügyi miniszter, most párisi kiállítási kormánybiztos, kit, mint csecsemőt, oláhtól is tudó dajkája ragadt ki az iszonyú vérfürdőből, hol egész családjá: atyja, anyja és öt kiskorú testvére életét vesztette.

A tömérdek halott három napig hevert temetetlenül a mézárás véres helyén. Harmadik napon aztán a falubeliek néhány gödröt ástak, azokba behányták össze-vissza a holttesteket s aztán egy kevés földet hányva rájuk úgy, a hogy, az így támadt halmokra rőszét hordták s azt meggyújtották, hogy tűzzel és hamuval gátolják a feloszló tetemek bűzös kigőzölését. Később, mikor az erdélyi magyarságban oly rettenetes pusztítást véghez vitt oláh lázadás már elcsöndesült, egy oláh paraszt birtokába vette s fölzántotta a zalatnai vértanúk nyugvó helyét s azon túl öt évtizeden át csak az emlékezet őrkdött az ártatlan áldozatoknak e grászos temetője fölött.

Végre a múlt évben az országút és vaspálya vonalának szabályozása alkalmából kisajátították Preszáka községtől ezt a véráztatta területet s gondos ásásokkal pontosan megállapították s újra fölthantolták a sírhelyeket. Így három új sírhalom keletkezett. Kettő az országút két oldalán magaslik; egynek-egyenek hossza 28, szélessége 4 lépés, magassága pedig 3 méter. E hantok kőkereszttel vannak ellátva s a 2 méter magas keresztben ez a fölírás van:

1848. október 24.

Emeltetett Gyula-Fehérvár polgársága adományából 1899.

A harmadik sírhalom az Ompoly partja és az országút között magaslik s rajta egy három méter magas, durván faragott sírkő áll, melynek oldalán ferde négyyszög alakban kisimított lapon ez a szomorú történet olvasható:

1848 október 24-én hűvelet együtt itt lette halálát a zalatnai ev. ref. egyház lelki pásztora Salánszky Lajos és Szántó József tanító mester.

E három emléket közelebb Lukács Béla fiú és testvéri kegyelete egy új s nagyszabású emlékoszloppal szaporította.

A 10 méternyi magas kőoszlopnak az országút felé néző első oldalán kereszt van és ez a megható fölírás olvasható:

1848. október 24.

atyja Lukács Simon,

anyja Gál Teréz,

testvérei:

István, Teréz, Simon, Péter és Eleonóra,

valamint az itt nyugvó 700 zalatnai lakos emlékének kegyelettel emeltette

Lukács Béla

1899-ben.

a vasút felé néző hátsó oldalon pedig egy homok-óra ábrája és ez a szó van: Pax; alább pedig ezek olvashatók:

Készítette
a zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló
ipari szakiskola.
Tervezte: Knop Venczel szakiskolai tanár.

Az oszlop tetején urnában lobogó láng van sikerülten faragva szintén kőből.

Ennek az emlékoszlopnak a leleplezése folyt le melyen meghatározott ünnepiességgel augusztus 11-én, mely napra Zalatnáról és környékéről, sőt távoli vidékekről is sok százan gyűltek Preszákára a legnagyobb részt meghívás nélkül, mivel a főlavató szertartást Lukács Béla inkább csak családi emlékünneppnek kívánta tekinteni. Sokan jelentek meg olyanok is, akiknek szintén egykori szeretteik porladoznak ott a közös sírokban. De megjelentek a zalatnai, nagyalmásai és preszákai oláhok is, kik levett kalappal csatlakoztak az ünnepi érzelmekhez, kiknek lelkében szintén visszhangot keltett az emlékoszlop állítójának Pax (béke) jelszava. S hogy az emlék leleplezése valóban a feledés és kiengesztelődés ünnepe volt, mi sem mutathatja jobban, mint az, hogy az oszloptövében együtt imádkoztak a róm. kath. és református magyar papokkal a görög kath. és görög keleti román papok is. Csiky János zalatnai róm. kath. főesperes kezdte meg az isteni tiszteletet meghatározó könyörgéssel; utána Mihail Mikola preszákai gör. kath. pap mondott gyászéneket; őt követte Besa Emanuel zalatnai görög-keleti pap szép szónoklattal, végül pedig Ferenczi István zalatnai református pap alkalmi beszéde fejezte be a kegyelet adójának lerovását.

A könyvekig elérő kenyeret nagy közönség csöndes táborozással várta a Gyula-Fehérvárra vivő vasúti vonat, míg a Lukács-család vendégeivel együtt Zalatnára tért haza.

A sírokra és az emlékoszlopra helyezett nagy számú koszorút a kolozsvári ereklyemúzeumba szállították megőrzés végett. A közkegyeletnek így átadott nyugvóhelyet díszítették fogják átalakítani; a felügyelettel pedig a sírhalmok mellett emelt útmesteri ház időnkénti lakóját bízzák meg.

ÚJ FEGYVEREK.

A Hágában megtartott nemzetközi békeértekezleten szóba került a „dum-dum” elnevezés alatt ismert robbanó puskagolyó is, melyet az angol csapatok az afrikai dervisek ellen használtak.

A dum-dum löveg ember vagy állat testébe fűrődvá még akkor is szétrobban, ha csonthoz nem ütközött. A löveg által okozott seb többnyire belső vérzést idéz elő, s ennél fogva a csatatéren, hol a sebesültek gyakran órákig orvosi gondozás nélkül a földön hevernek, rendszeren halálos szokott lenni.

Az új puskagolyó készítésének titkát csupán az angol vezérkar bírja, mely azt egy műszaki altszázalékos font sterlingért vette meg.

Főtiszt, német, orosz és amerikai tüzérségi műhelyekben megkísérlett utazatok nem sikerültek, a mennyiben a dum-dum golyó fémanyagának alkotórészeit még nem ismerik.

Mintán a dum-dum golyókkal lövöldöző gyalogság tömeges tüzelésben épp úgy, mint a csatárláncz tűzében más lövegek ellenében nagy előnyben van, igen természetes, hogy a békekonferencián képviselt hatalmasságok azt javasolták, miszerint Anglia az új löveg használatától tiltassék el.

Eleinte Anglia képviselői azzal mentegetőztek, hogy oly vad és embertelen ellenfelekkel szemben, a minők a dervisek s egyáltalán a Mahdi szövetségesei, rendkívüli eszközöket kell használni, de utóbb a képviselők még arra sem akartak ráállni, hogy a dum-dum golyót csakis a dervisek ellen lehessen alkalmazni, minél fogva aztán a javaslatot a napirendről le is vették.

Így tehát háború esetére Anglia a legjobb puskával léphet fel, Franciaországgal pedig a „Zédé”-féle tengeralatti torpedó-hajókban bír felettebb félelmes fegyvert.

E két új fegyvert a többi hatalmasságok nehezen fogják egyhamar megszerezni, ellenben majdnem bizonyos, hogy rövid idő múlva Amerika a világot a hadi cselokra alkalmas kormányozható léghajóval fogja meglepni, mely találmány a mostani hadviselés elveit halomra döntené.

Erre nézve Anglia Hágában azt javasolta, hogy bármily szerkezetű léghajókból robbanó szereket ne legyen szabad ledobni. E javaslat azonban, tekintettel Anglia merev tartására a

* Az árnyék hatása hogy milyen fontos a növények gyarapodására, érdekes kísérleteket tett Halsted botanikus. A napfényt s a meleget részben elzárta bizonyos növényektől. Az így elárnyékolta helyen tavasszal lassabban kelt ki a mag, de nyáron gyorsabban, mint rendes körülmények között. A levelükért tenyésztett növényeknek az árnyékolás hasznát, a gyökereikért tenyésztetteknek ellenben árt. A burgonya, répa s más efféle árnyék alatt erősen bokrosodik, de gyökerei gyöngyösek, a saláta és spenót kitűnően fejlődik az árnyékban. Borsó, bab, uborka s más gyümölcsöt termő növénynek árt az elárnyékolás s ezért a bab levelei rendszeren a napfény felé fordultak. Némely növény az árnyékban külsőleg nagyon megváltozik, így a vízi harasztok levelei lecsüggennek. Nagyon óhajtható volna, ha a napfény és árnyék hatását az egyes növényekre a gazdák is kellő figyelemben részesítenék.

* A dohányzás a templomokban Hollandiában itt-ott még ma is szokásos. A XVII-ik század közepéig még általában Európa sok helyén divatos volt, úgy hogy 1642-ben VIII. Orbán pápa külön bullát is adott ki ellene. Walesben a jelen század közepéig szokásos volt a dohányzás a templomban, de csak a prédikáció alatt; Chilében még most is szokás.

* Ön város. Byra afrikai város összes épületei önből vannak. A középkorban építési költsége ennélfogva soha sem haladja felül a másfélszáz ezer korona értékét.

* A legnagyobb vasúti állomás jelenleg Londonban van, a déli unio pályaudvara. Területe 14 hektár (1400,000 négyzetméter), elfér benne százezer ember és sinjeiken naponta (18 órát számítva egy napon) legalább 4000 vonat tud bejönni és kimenni.

* Aluminium ház. Chicagóban most olyan házat építettek, a melyhez a kovácsolt vasból való tartókon kívül aluminiummal egyéb anyagot nem használnak. A ház 64 méter magas és 17 emeletes.

* Az amerikaiak vesztesége Kubában. Az amerikai csapatok veszteségei a spanyol háborúban a következők. Halott: 40 tiszt, 350 közember és altiszt; sebesült: 113 tiszt és 2500 közember. E veszteségek csekélyeknek mondhatók, de annál sokkal több ember pusztult el a kórházakban és közönségi helyeken, valamint az éghajlat viszontagságai miatt.

* A porrá tört faszén kiválóan alkalmas az égési sebek gyógyítására. Rögtön megszünteti a fájdalmakat s többszöri alkalmazása a nem mély sebeket néhány nap alatt meggyógyítja.

* A legyező-beszéd ma is divatos Kuba-szigetén. Így, ha egy kubai nő találkozót akar adni imádójának, a havannai székesegyházban felkeresi őt s széjjelnyitja legyezőjét, ezzel adva tudtára, hogy látja, majd félig bezárja, mi azt jelenti, hogy látogassa meg, aztán a legyező bezárt részének felső végére teszi négy újat, ezzel kijelenti, hogy „fél öt órákor” s végül földre ejti a legyezőt, annak jeléül, hogy egyedül lesz otthon. A legyező-nyelvet a virágnyelv egészíti ki nálunk.

* Egyetlen méh az egész év alatt alig gyűjt annyi mézet, a mennyi egy kávéskanalat megtöltene.

* Gyémántkővezt. Kimberley délafrikai gyémánttelepen kezdetben vízhiány miatt nagyon hiányos volt a gyémántbányászat, s mivel a bányából kihordott földet a város építésénél használták fel, később ezt a földet a hatóság engedélyével részletenként újból kimosták s állítólag évente közel egy millió korona értékű gyémántot találtak benne. Volt oly hely is, hol egy négyzetméter területű földben átlag 3500 korona értékű gyémántot találtak.

* A legnagyobb szivargyár jelenleg Manilában van; tízezernél több munkás foglalkozik benne, s az évi termelés 40 millió cigarettára, 80 millió szivar s 3000 tonna felvágott dohány.

* A legnagyobb hajókat most épít Elbingben a kínai kormány megrendelésére. Négy torpedóhajó ez, melyek képesek lesznek óránként 35 fonalat (66 km.) haladni 25 tonna kőszénnel. A hajók hossza 58 méter, tonnátartalma 280, kőszénből 65 tonnát vehetnek fel.

Klász György fényképe után.

IZABELLA FŐHERCEGNŐ LEÁNYAIVAL ÉS KISÉRETÉVEL A TÁTRA-LONNICZI LÓVERSENYEN.

VERSENYEK A TÁTRA ALJÁN.

A Magyar Lovar-Egyesület egyik legszerencsésebb alkotása volt, mikor a kormány kezdeményezésére és hathatós támogatásával az egekbe nyúló Kárpátok alján, Nagy-Lomnicz közűs határában lóverseny-teret rendezett be.

Nem pusztán a nemes sport érdeke hozta létre e pályát; magasabb érdek: a vidék, a Szepesség, kiváltképpen pedig a magyar kormány által létesített tátra-lomniczi fürdőtelep látogatottságának előmozdítása volt a főcél.

S ezt el is érték, mert 1894 óta, mikor a nemes teliverek ez új küzdőtere megnyílt, statisztikailag ki van mutatva, hogy egyre emelkedik a Tátravidék látogatottsága, s Tátra-Lomnicz rövid idő alatt oly nyaralóhelylyé lön, mely vetélkedik a Tátrafüreddekl.

Már napokkal a versenyek előtt hiába keres az idegen szállást Tátra-Lomniczon; minden le van ott foglalva a sport hívei számára. A legkényesebb követeléseket is kielégítő módon berendezett nagy szállóházakon kívül a nagyszámú villák szobáit is a sport terén jól ismert nevű szállóvendégek foglalják el egy héten át, a mennyi ideig a versenyek tartanak.

Gyönyörű fekvése van a versenyteremnek a Tátra-Lomnicz és Nagy-Lomnicz között elterülő lapályon.

Rengeteg költségre került a terület megszerzése, kiváltképpen azért, mert a Lovar-Egyesület oly pályát készített, mely ritkítja párját egész Európában. Nem körben, hanem hosszant futató pálya ez. Egész Európában csak egy helyen, Anglia legrégibb versenyterén, Goodwoodban van ilyen pálya, mely egészen egyenes és 1600 méter hosszú.

A versenyek díjazására is nagy összegeket fordít a Lovar-Egyesület, a miben hathatósan támogatja az egyesületet a kormány is. Évenként négy napos meetinget rendez, s ez alatt oly tekintélyes díjakért versenyeznek az istálló tulajdonosok, mint a 20,000 koronás Tátrai handicap, s a meeting chief eventje, az 50,000 koronás Kárpáti díj.

A versenyek ideje minden évben úgy van meghatározva, hogy az a Tátravidék fősaisonjára essék, s így természetes, hogy azok nagy látogatottságnak örvendenek. Nemcsak a Tátrában nyaraló közönség ad ilyenkor találat egy-másnak a versenyterén — bár csak szép időben, — hanem tömegesen ott láthatjuk Budapest és Bécs sportvilágát is.

Az idén augusztus második hetében folyt le a négy napos verseny, de a három első napot teljesen elrontotta az idő. Valóságos téli évszak volt a vidéken; fagyos szelek fújtak át Gali-

ziából, fagyos eső esett alatt, fönt a hegyekben pedig szünet nélkül havazott. Így aztán nem is csoda, hogy az első három napon úgyszólván csak azok mentek ki a versenyterre, a kiknek okvetlenül ott kellett lenniök. Másnap volt azonban az utolsó napon. Elvándoroltak a felhők, tisztán látszottak a gerlachfalvi, lomniczi, nagyszalóki csúcsok sajátoságok kék, lilavörös színeikben, élesen rajzolódva a tiszta égre s a nap ragyogva aranyozta be őket. Volt is látogatottság. A Tátra-Füredről valóságos kocsitábor rohogott alá; Tátra-Lomniczról, Lőcséről, Iglőlől, Kassáról a különvonatok csak úgy ontották a közönséget. S milyen közönséget! Sorában legnagyobb számmal voltak a hölgyek, vetélkedve egymással a szivárvány minden színében pompázó díszetekben. Bezzeg az első három fagyos napon nem volt semmi élénkség. De mégis jóleső látvány volt minden napon az az elbájoló csoport, mely az első hely közepén felállított zöld sátorban foglalt helyet.

Fenn nyaralt a Tátrában Izabella főhercegnő leányaival, s előre megígerte, hogy ellátogat a versenyekre. De ki merte volna remélni, hogy a fenséges asszony rászánja magát harmadfel

őrai kocsitra ebben a rossz időben. És mégis! A főhercegnő asszony leányaival minden nap hűségesen megjelent a versenyterén, s nem csupán mint szemlélő, hanem részt is vett a versenyekben, a mennyiben fenséges férjének, több lova futott s azok közül egy: a „Silfide”, diadalt is aratott a verseny egyik nagyobb futamában, a Lomniczi handicapban.

A helyszínén fölött egyik képünkön a fenséges asszony látható öt leányával, a szárnysegéddel és az udvarhölgygyel.

Másik képünk azt a jelenetet tünteti föl, mikor a meeting legnagyobb díjában, az 50,000 koronás Kárpáti díj versenyében már épen a cél előtt vannak a díjért pályázók. Elöl száguld Péchy Andor hároméves Iro-ja; nyergében Sharpe jockey ül; mellette Königswarder báró Antonius-a és Blaskovich Elemér Charmantja nyomul a cél felé.

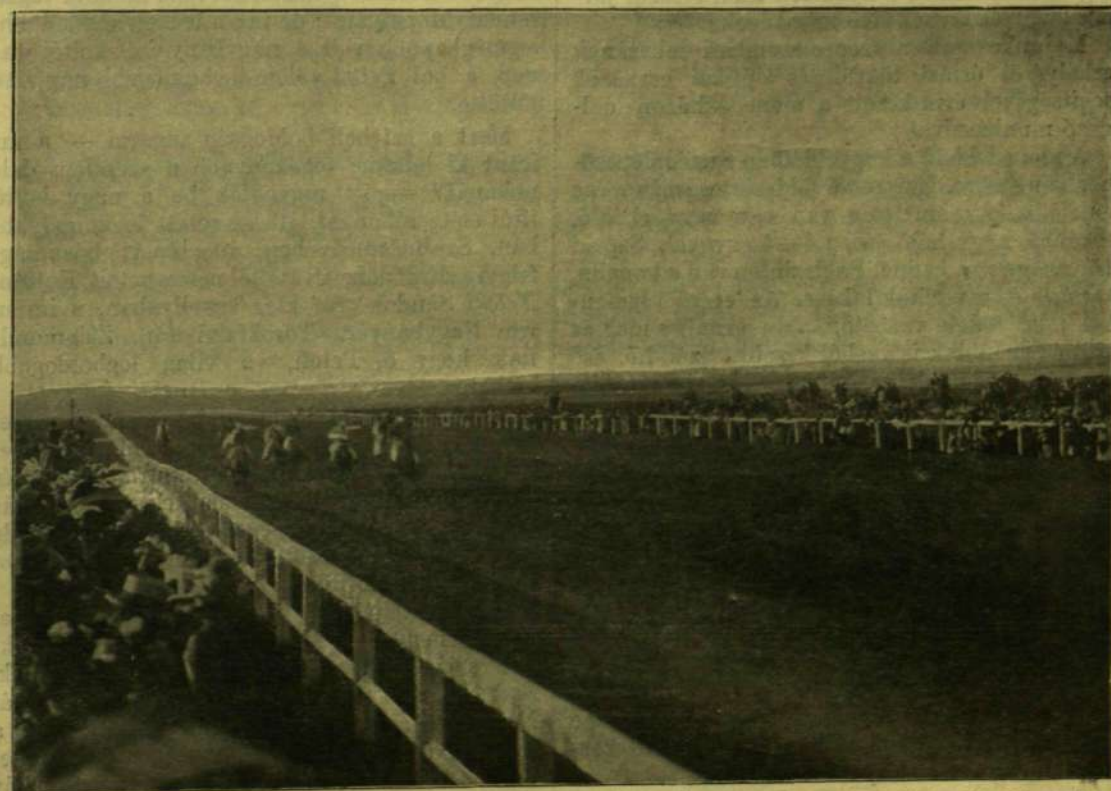
A TÉRY-MENEDÉKHÁZ FELAVATÁSA.

Szent István-napján emlékezetes ünnepe volt a magyar turista-világnak. A Magyar Turista-Egyesület ezen a napon tartotta meg rendes évi közgyűlését Ó-Tátrafüreden s másnap ünnepélyesen fölavatta és a közhasználatnak átadta a Téry-menedékházat, mely hivatva van új lendületet adni a turistáknak a Magas-Tátrában.

Szinte csodálatos, hogy a hazai és külföldi turisták nem keresik föl nagyobb számmal hazánkban e páratlan szépségű hegyvidékét, mely természeti szépségekben bizvást kiállja a versenyt az európai híres alpesi tájakkal, a hová a világ minden részéből ezerszámra sereglenek az idegenek. A Magas-Tátra iránt még tán a németek érdeklődnek leginkább, a minék a bizonyossága a Felkai tó mellett épített „Sziléziai menedékház”.

A mindenféle utazó angolok még nem látogatják a Tátrát, mely a szépi fenségek oly merészen tör az égnek és a melynek oly hatalmas csúcsai vannak, mint a 2663 méter magas Ferencz József-csúcs és a 2634 méter magas Lomniczi csúcs. Ezek mellé méltán sorakozik a Jégvölgyi csúcs (2630 méter), a Tátra-csúcs (2565 méter) és a magyar Riginek nevezhető Tengersizem-csúcs (2503 méter). E kiemelkedő csúcsok mellett elragadó szépségű völgyek és tavak vannak, a melyekben a Csorbai-tó, a Halas-tó, a lengyel Welkistaw-tó és általában az Ót-tó környéke.

A Tátra déli lejtős oldalán a Csorbai-tótól egész Barlangligetig pompás turista-út húzódik végig. Ennek a mentén fekszenek a híres tátrai fürdők és tüdőhelyek: Csorba-tó magaslati gyógyhely, Felső-Hágy, Tátra-Széplak, a három Tátra-Füred, Tátra-Lomnicz, Matlárháza, Fenyőháza, Barlangliget. A galicziai részen pedig ott van a híres Zakopane.

Klász György fényképe után.

A TÁTRA-LONNICZI LÓVERSENYRŐL. — A Kárpáti-díj verseny.

Hazai turistáink mindent elkövetnek, hogy a hegyvidék a külföld részéről is megérdemelt figyelemben részesüljön. A Kárpát-Egyesület, valamint a Magyar Turista-Egyesület nem versenyen fejtenek ki a Magas-Tátra megismerését és a turistáknak hozzáférhetőbbé tételében. Egymásután csinálják a menedékházakat, az utakat és az erdei jelzéseket, úgy, hogy ma már vezető nélkül is el lehet igazodni a Tátra rengeteg erdeiben.

A Magyar Turista-Egyesület budapesti osztálya pedig épen most szép ajándékkal lepte meg a turista-világot. Ez a Magas-Tátra Ot-tó kátlánában épült Téry-menedékház, melynek ünnepi fölavatása augusztus 21-én ment végbe.

A Magyar Turista-Egyesület, melynek élén oly kitűnő vezérferiák állanak, mint Eötvös Loránd báró elnök, dr. Téry Odón ügyvivő alelnök, s az Egyesület budapesti osztálya, mely Teleki Sándor gróf elnök és Petrik Lajos ügyvivő alelnök vezetésével működik, már régebbi idő óta tervezte a menedékház fölépítését. Évek során át fáradozott és gyűjtött az osztály, hogy az építésre szükséges tőkét megszerezze. S a mikor megvolt a pénz, igen nagy nehézségekkel kellett megküzdeni építés közben. Szerencsére az egyesületnek egy lelkes székesi polgár, Majunke Gedeon szepes-szombati építész vállalkozott a menedékház fölépítésére és azt önfeláldozó buzgalommal s a nehézségek leküzdésével végre is hajította.

A Téry-menedékház a Magyar Turista-Egyesületnek legnagyobb szabású alkotása. A legcélzzerűbben épített, a legmodernebb menedékház a Magas-Tátrában és a legmagasabban fekvő egész hazánkban.

A Téry-menedékház a Tátra egyik legszebb pontján, az Ot-tó kátlánának oldalán van építve 2030 méter magasságban. Körülötte emelkednek a Jégvölgyi-csúcs, a Lomniczi-csúcs, a Fecske-torony, a Zöldtavi-csúcs, a Jégvölgyi gerinc, a Markasi-torony és a Téry-csúcs s több más kimagasló pontja a Tátrának, a melyet eddig épen hozzáférhetlenségük miatt figyelembe nem vettek.

E pompás hegyvidéket először épen Téry Odón országos közegészségügyi felügyelő, a legkiválóbb magyar turisták egyike, járta be s a Turista-Egyesület részint ezért, részint hálás elismerésül nevezte el az ő nevére az új menedékházat.

Érdekes, hogy a roppant magasságban miként épült ez a ház. Az egész gránitkőből és vasból van. Fa alkotó rész nincs benne. A követ ott fejtették ki a hegyből, a cementet és a vasépületeket azonban a tarpataki szállótól a Tüzelőkőig, a Lomniczi csúcs aljáig 25 kilométeres zsákban lóháton szállították, azontúl pedig a szaloki munkások hátukon vitték föl az Ot-tó kátlánig. Összesen két vaggon cementet vittek így föl és minden méterháza anyag fölszállítása öt forintba került. A munkások részére a Tüzelőkőnél ideiglenes házikót rögöztözték. Ezen a nyaktörő úton először jártak lovak és terhet vivő munkások.

Majunke építész szepes-szombati lakásának erkélyéről óriási tükrök és optikai eszközök segítségével érintkezett a menedékházon dolgozó munkásaival.

A menedékház a hegyoldalon a sziklalépcsőhöz van építve. Egy része földszintes, más része emeletes. Az emeleten van egy nagy ebédlő, továbbá négy háló-szoba 4-4 ágyval. Szóval 16 vaságy van benne. Földszinten van a konyha, kamara és a vezetők lakása. Az egész tűzmentes, mert födele vasbeton, fala gránit s még az ajtó és az ablak is vasból készült. Szél, hó, eső nem árthat ennek az épületnek, mely így biztos otthont nyújt a turistáknak.

Az új menedékház jelentősége abban áll, hogy a turistáknak most nem kell minden kirándulást Tátrafüredre kezdeniük és mindig oda visszasietniük. Most egyszerűen a menedékházba mennek, ott töltik az éjszakát és másnap friss erővel vállalkozhatnak nagyobb utakra. Az új turista-otthon megkönnyíti a legveszedelmesebb pontokhoz való eljutást és lehetővé teszi az eddig hozzáférhetetlen orok megmászását is.

A Téry-menedékház fölavatása igazi ünnepe volt a magyar turista-világnak és biztató kezdete a Magas-Tátra új korszakának.

Dr. Kovács Dénes.

Szathmáry György síremléke a kerepesi-úti temetőben.

PETŐFI ÜNNEPE — A HOL LEGBOLDOGABB VOLT.

(A nagybányai, költői ünnepélyek.)

Mint a hegyi kristály, oly tiszta és áttetszően fényes volt Petőfi egyénisége, mint költőnek és embernek. Éltenek minden kis mozzanata föl van jegyezve apróra, hiven; — egész élete nem volt oly igen hosszú!... S minden város, minden ház emlékszik rá, a hol egyszer megfordult. Mint Homéréért a görög városok, úgy versengettek érte. Kis-Köröstől Felegyháza vitatta a szülőhely dicsőségét. Pápa, Selmeczbüskék rá, hogy ott járt iskolába. Kecskemét a segesvári ünnepre is egész nagy küldöttséggel vonult fel, emlékeztetve annak, hogy ő a Petőfi Sándor "híres városa". Debrezen annak is örül, hogy róla a "Hej! Debrezen"-t megírta. És így tovább, több más helység, város. Mezőberény, honnan vezetés erdélyi útjára indult, vagy a hol egy költeményét megírta, (mint legújabbán Vác), — legalább egy emléktáblát szentel a halhatatlan költőnek. Halála félszázados évfordulóját megülték száz és száz helyen. Nagy ünnep volt az ország fővárosáé, a hol Petőfi legtevékenyebb életszakát töltötte; még nagyobb a fehérgyázai, hol hősi halállal végző rendkívüli pályáját; de talán legszivósabb, legmegkapóbb volt a nagybányai és költői ünnep, a hol Petőfi "élete legboldogabb napjait" töltötte.

Mert a szívbeli boldogság sugara — a mi iránt ki lehetne fogékonyabb a szerelem dalnokánál? — itt ragyogtak be a nagy költő ifjú élete alkonyát. Itt szeretett legkomolyabban, Szatmármegyében, itt lépett házassági frigyre Erdődön, itt tölté mézesbeteit Koltón, Teleki Sándor gróf kies kastélyában, s innen írta Nagybányára Törökfalvi Pap Zsigmondnak, hogy ő, Petőfi, "a világ legboldogabb embere".

A legtöbb, lángoló, olvadó szerelmes verset Szatmármegyében írta — "Szeptember végéig". Csupa szeretet az, a mivel Szatmármegye fia és leánya viszonzozzák ezt, büszkék rá, hogy más adhatott bölcset, dicsőséget, sirt a költőnek, de a mi mindennél több: szerelmet, boldogságot mégis csak az ő földjüki nyújtott neki!

Kegyeletteljesen folyt is le minden ünnepélyök megyszerte, részvételével a hatóságoknak s az egész előkelő magyar közönségnek, Szatmár városától kezdve Erdődön, Koltón át Nagy-Bányaig. Képeink hiven mutatják be a festői érdekes színtereket, megkapó jeleneteket. A nagybányai Petőfi-ünnep a városház előtt folyt le, fölvetélünk ezt ábrázolja. A költői kastélyt magányosan tünteti föl a kép a régi

parkban, ilyen volt a képe 1846-ban is, midőn Petőfinak és Juliának szolgáit édenkertjüli; itt született meg a mézesbetei hatyudala, a legszebb szerelmi elégia, a "Szeptember végén"; itt üldögte a költő a nagy somfa alatt, — s itt pihen most az akkori gazda, a költő-vendég egykori igen kedves és kiváló szellemű barátja, Teleki Sándor gróf. Sirját a fiatal gazda: János gróf gondolja. A lefolyt ünnepélyt ábrázoló képünkön ott látható Teleki Géza gróf is, ki szintén megjelent kegyeletét leróni, mint a Petőfi Társaság tagja is.

KÉPEK A FRANCZIAORSZÁGI ESEMÉNYEKHEZ.

Azoknak a képeknek sorozatát, melyekkel lapunk legutóbbi számában a Dreyfus-ügy többször emlegetett szereplőjét bemutattuk, mai számunkban kiegészítjük Jouaust mérnökari ezredesnek, a Rennesben tárgyaló hadbírószág elnökének arcképével. A katonás külsejű ezredesre súlyos és nagy felelősséggel járó feladatot rótt kormányja, a mikor őt szemelte ki a tárgyalás vezetésére. Azok a szenvedélyek, melyeket a Dreyfus ügye fölbresztett, nem kímélik a bíróság tárgyaló termét sem, szüntelen megakasztják a tárgyalás nyugalmát, hol egy-egy tanu szenvedélyesebb nyilatkozatai, hol meg a hallgató-közönség véleménynyilvánításai által. Különösen a tárgyalás azon napján, a mikor Labori ügyvéd ellen a merényletet elkövettek, volt nehéz az izgatott hangulatot féken tartani, hogy a tanács-terem zavargások színhelye ne legyen; s Jouaust elnök nagy erellyel teljesítette nehéz feladatát. Általában a pör folyamán, a mint ezt Dreyfus ellenségei és védői egyaránt elismerik, katonásan, szigorral, de teljes részrehajlatlansággal viselkedik mindenkivel szemben.

A Dreyfus-ügygel szoros kapcsolatban állnak azok az elfogatások, melyek Párisban folyó hó 11-éről 12-ikére való éjjel történtek. Számos embert fogtak el, kik a nacionalisták, orleanisták és antiszemita izgatásaiiban vezérszerepet vittek, köztük Déroulde képviselőt, a tüzes-vérű nacionalista izgatót, a ki annak idején azzal vált híressé, hogy a Loubet elnök megválasztására következő katonai ünnepélyek alkalmával rá akarta bérni a katonaságot, hogy fordítsák fegyverüket a köztársaság ellen.

Az elfogatásokat azzal okolta meg a kormány, hogy az elfogottak az orleani hercegek érdekében összeesküvést szöttek a köztársaság ellen s forradalmat akartak keltetni, melynek célja lett volna a jelenlegi államforma fölforgatása s az ő túlzó fölfogá-uknak megfelelő viszonyok teremése.

Azok között, a kik ellen az elfogatási parancsot kiadták, van Jules Guérin, az antiszemita liga alapítója és elnöke is. Guérin azonban bezárkózott a rue Chabrol 51. száma alatt levő, "Grand-Occident de France" nevű antiszemita klub házába.

Mikor aztán odamentek a rendőrség emberei, hogy elfogják, Guérin kijelentette, hogy az erőszaknak sem enged s fegyverrel is ellenáll mind haláláig. Vele volt a klubban számos hozzá hasonló gondolkodású párttárs, a kik valamennyien keményen fogadkoztak, hogy meghalnak, de meg nem adják magukat. Kieheztetni meg, mint Guérin kijelentette, nem lehet őket, mert van élelmiszerük és italuk elég. Ha erőszaklagnak akarnák őket megostromolni, puszkájuk, revolverük s lövészerük is van a védelemre.

A rendőrség nem akar vérontást előidézni, ezért nem jár el erőszakosan a párttársakkal szemben, hanem megvárja, a míg szépen megadják magukat. Egyelőre elzárták a házba vezető vízvezeték és gázcsöveket, a házat magát pedig katonai őrizet alá vették.

A különös dolog nagy mulatságot szerez Páris mindig nevetni kész népének. Közben egyes képviselők forma szerinti tárgyalást kezdtek a kormánytól elzárt párttársak érdekében, de siker nélkül. A klub-házat, melyet képen is bemutatunk, folyton őrzik a katonaság, de ostromolni nem ostromolja más, mint az újságíró-sítók, a kikkel Guérin és társai néha szóba állnak az ablakon keresztül, hogy adatokat mondjanak el nekik állapotokról és hadi készülleteikről, vagy többé-kevésbé sikerült tréfákkal mulat-

tassák az utca közönségét, mely nagy csoportokban gyülekezik a híressé vált épület előtt. Mindenféle a Dreyfus-pártiakat kicsúfoló torzképeket akasztanak ki időnkint az ablakokba, nagy mulatságára a párisi utcái gyerekeknek. Szóval önkéntes szobafogságuk unalmát igyekeznek enyhíteni, a hogy csak lehet.

Jouaust ezredes, a rennesi hadbírószág elnöke.

SZATHMÁRY GYÖRGY SIREMLÉKE.

A kerepesi-úti temetőben, a Deák-mauzóleum közelében, hol a közérdek szolgálatában érdemeket szerzett férfiaknak adnak nyugalóhelyet, augusztus 20-ikán az egyik sírhalmom egyszerű obelisz-keletet lepleztek le. Aranyozott sorok hirdetik, hogy ki nyugszik ott:

Szathmáry György
1845—1898.

A nemzeti állam és népoktatás bajnokának
közadakozásból
a magyar néptanítók.

Szathmáry György író, képviselő, majd közoktatásügyi miniszteri tanácsos a múlt évben hunyt el. Élete javának munkásságát a népoktatás ügyének szentelte. A népnevelés legbuzgóbb munkásai, a néptanítók, kikkel vetekedve együtt dolgozott, állították neki az emléket elismerésük és haláljuk kifejezésül, s a leleplezését együtt tartották meg a tanítók országos bizottságának közgyűléseivel.

A kegyeletes ünnep ott volt a megboldogultnak családja is. A miniszterium részéről megjelent Zsilinsky Mihály államtitkár, Gömör Öskár miniszteri tanácsos, Kacsóvics Mihály osztálytanácsos, dr. Neményi Imre kir. tanácsos, Józsa Mihály, Mosdóssy Imre és Stiller Ferenc tanfelügyelők, legifjabb Szász Károly miniszteri titkár s több más tisztviselő. Az egyes tanfelügyelők is elküldték képviselőjüket: ott volt az Eötvös-alap-egyesület elnöke: Péterfy Sándor, a Tanítók Országos Bizottságának s egyszerűen az emlékbizottságnak elnöke: Lakits Vendel, ki koszorút is tett le, szalagján ezzel a felirattal: "A magyar néptanítók — Szathmáry Györgynek". A Magyar Tanítók Kaszinójának küldöttségét dr. Verődy tanfelügyelő, a Katolikus Tanítók Országos Egyesületét Ember Károly, a Budapesti Tanítók Egyesületét Szőke István, az Állami Tanítók Egyesületét Kosza László, a Tanítóképző Tanácsok Országos Egyesületének küldöttségét Nagy László vezette. Koszorút vittek még a családtagokon kívül: Ribiczey Aladár képzőintézeti igazgató és a bányfi hunyadi népiskola, melynek virágait Koleszár Lajos igazgató tette le a sírra.

A tanítóság halálját és kegyeletes emlékezését Lakits Vendel tolmácsolta a sírnál s mélyen átértett szavakban méltatta Szathmáry György érdemeit. "Tanítói voltunk — mondá — annak a lázas, majd-nem emberi erő meghaladó munkásságnak, melyet a népoktatásügy s a haza szolgálatában kifejtettél, éreztük nemes szívünk melegt, melylyel minden igaz ügyünket felkaroltad, előre vittél. Tudjuk, hogy küzdöttél a tanítóság jogaiért, erkölcsi és anyagi állásának emeléséért, tekintélyének megvédéséért. Ezekért és sok más nemes tulajdonságodért, érdemedért siratunk mi téged, kit oly korán kellett elvesztenünk."

A kegyeletes beszéd után lehullott a lepel a síremlékről, a miniszterium s az egyesületek képviselői pedig egymás után járultak Szathmáry özvegyéhez s kifejezték üjből, mily mélyen érzik a veszteséget, mely Szathmáry György elhunytával a magyar népnevelést érte. A sírkövön rajta van még Szathmáry György egyetlen fiának, Szathmáry Györgynek a neve is, a ki rövid időre rá követte atyját a sírra.

A leleplezési ünnepet megelőzőleg a síremléke gyűjtő bizottság Péterfy Sándor elnöke mellett leszámláló gyűlést tartott. A síremlék 1155 forintba került, a mely összegben felül még több, mint 1300 forint gyűlt be. Ez összeget újabb adakozásokkal 2000 forintra egészített ki, miert is a gyűjtést ez év végéig folytatják. Ezen 2000 forint "Szathmáry György-alap" név alatt az Eötvös-alapnál fog kezelteni és belőle oly tanító-árakat segélyeznek, a kik magasabb iskolákat látogatnak.

A CHABROL-UTOZA PÁRISBAN, A "GRAND OCCIDENT" KLUB HÁZÁVAL, A HOL GUÉRIN ÉS TÁRSAI FOGYVA VANNAK.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Idill. Irta Gaspar Nunez de Arce. Fordította Körösi Albin. Budapest, 1899. A tudós piarista tanár, a spanyol költészet termékeinek buzgó és hivatott tolmácsa nyelvünkön, irodalmunkat egy becses kis művel ajándékozta meg. A spanyoloknak mai nap-ság legnépszerűbb költőjéről fordított le egy kisebb költői elbeszélést, mely tele van finoman megrajzolt vonásokkal s nem mindennapi költői szépségekkel. Körösi Albin jegyzet alatt Gaspar Nunez de Arce életéről és jellemzéséről is nyújt egy kis tájékoztató vázlatot. A költő 1834-ben született Valladolidban, mint tizenkilenc éves ifjú hirlapíró lett, 1865-ben pedig szülővárosa képviselővé választotta meg. Később hivatalt vállalt, majd 1883-ban a Sagastakabinetben a tengerészeti tárca vezetését vette át, jelenleg a spanyol szenátus tagja. Nevét 1875-ben megjelent csatadalai tették rendkívül népszerűvé, de hírnevét még inkább megalapította költői beszédeivel, melyeknek egyikét fordította le kiváló műgonddal Körösi Albin. Mutatványul közöljük belőle azt a pompás leírást, melyben a költő Castiliát, saját szülőföldjét rajzolja:

Castiliám! én édes szülőföldem!
Benned hordoztak ölben!
Átlátszó légkör! Szép, viruló rétek!
Termékenyítő fény! Heverő parlag!...
Nincs kincs, melyetől ódialak,
Kik nekem annyi kéjt, gyönyört szerzettek.

A sárguló vetés, a mely helyenkit
Rikító, eleven színt
Nyer a pipacsok szírvörös fejétül,
Mikép a tenger a szél fuvalmára,
Mit kelt a nap sugára,
Úgy ing ring, hogy a fejem szinte szédül.

Nap-barnította aratók csoportja
Itt már kepékbe hordja,
Ott még izzadva vágja a sok rendet.
Sorokba dől a sok kalász olyképen,
Mint vad csaták tüzeiben.
Azok, a kik vakon előre mentek.

Fel-feltűnik, a sík, egyhangú földbe
Elevenebb színt öntve,
Itt-ott egy szőlő árnyas, üde berke.
A gabna aranyosoké tengerében
Úgy hat a szőlő éppen,
Mint zöld sziget a kimerült szemekre.

Mesgék, patakok és kigyózó utak
Elválnak, összefutnak
A fris szántáson, réten és vetésben,
S hová a saszemek is alig érnek,
Ez óriási térnek
Szélén sötét erdők kékellnek szépen.

A „Grand Occident” klub háza.

A szűk utakon sünet nélkül végig
Be és elbújik orvul;
S lassan döcögve egyre nyikorognak.
Fiúk s leányok ülve több keresztnek
Csúcsán vig dalba kezdenek,
Nem hagyva békét a szegény toroknak.

Nyugodt fenséggel folydogál medrében
Az illatjárta réten
A bőséges kristályvízű Duero: benne
Az izzó nyári nap korongja lángol;
A széles folyam távol
Úgy látszik, mintha vert ezüstöv lenne.

Itt nyájasan egy nyárfasorba fordul
Be és elbújik orvul;
Ott útját el egy malom gátja zárja.
De mint a mén, melyet a fém csak serkent,
Megáll s a lóval versenyt
Ront rajta át dühtől tajtékzó árja.

S a síknak egyes halmin széjjel szerte
Elszórt falvaknak serge
A távolból galambfészkeknek látszik.
A tiszta égen nincs egy árva felhő,
A nyári, lanyha szellő
A kényényfűsttel incelkedve játszik.

A csürröknél vig lármá s tréfa járja.
A gazda szemepárja
Felszillog, látva, hogy-mint nő az asztag.
Itt néki állnak egy szekér terhének
A rakodó legények,
Ott kancsót fognak, a kik megsomjaztak.

Petőfi a norvég irodalomban. Petőfi halálának ötvenedik évfordulójáról Norvégiában is kegyelettel emlékeztek meg a hírlapok. S. Holst Jensen, a kiváló norvég író levelet intézett Szana Tamáshoz, a Petőfi-Társaság titkárhoz, s elmondja, hogy hazájában sokan lelkesednek Petőfiért, a kinek szebbnél-szebb költeményeit ma már többen fordítják norvég nyelvre; ő maga is több hazafias dalát mutatta be a norvég közönségnek. Ugyancsak ő a "For Kirke og Kultur" című havi folyóiratban (1899. július) hosszabb tanulmányt közölt Petőfiről, a "Dagbladet" című kristiániai napilapban pedig a segesvári Petőfi-ünnepélynek szentelt meleg sorokat. A "Samtiden" és "Urd" című norvég szépirodalmi folyóiratok újabb számai szintén közöltek költeményeket Petőfiről. A norvégeket Petőfiről főleg az ismert svéd író, Birger Schöldström tette figyelemre, ki érdekes kötetben írta meg a nagy költő életrajzát s minden alkalmat megragad arra, hogy kultuszának híveket szerezzen. Holst Jensen szintén az ő buzdítása folytán kapott kedvet Petőfi tanulmányozására és fordítására.

Sárga fal. Markasit torony. (2608 m.) Jégvölgyi csúcs. (2630 m.) Téry-menedékház. (2020 m.)

RÉSZLET A KIS TARPATAKI VÖLGYBŐL.

A Nagy Képes Világtörténet című füzetes munkából, melyet a Franklin-Társulat és Révai-Testvérek adnak ki, a 34-ik füzet hagyta el a sajtót. Ez a görögök történetének, művészetének ismertetését folytatja, és számos műemlék rajzát közli. A tizenkét kötetes nagy munka szerkesztője Marczai Henrik, a görögökről szóló kötet szerzője dr. Gyomlay Gyula akadémikus. Egy kötet ára díszes félbörkötésben 8 forint; füzetként is kapható 30 krajczárjával. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható minden hazai könyvkereskedés utján.

Vass Tamás emléke. 1839—1899. czímmel közelebb Marosvásárhelyt egy 30 lapra terjedő füzet jelent meg. Vass Tamás a marosvásárhelyi református egyház egyik érdemes papja s a Kemény Zsigmond irodalmi társaság alelnöke volt. Tisztelettel s barátai most emlékoszlopot kívánnak állítani nem rég bezáródott sírhalmára. Erre a célra van száma e füzet tiszta jövedelme. Olvashatók e füzetben a tevékeny és irodalmilag is sokat munkálkodott férfi életrajza kívül a temetése alkalmával tartott imák és beszédek, u. m. Ima a halottas háznál, Ugrai Gyula segédlelkészől; Ima a templomban, dr. Bartók György püspöktől; Gyászbeszéd a templomban, Tóthfalusi József marosvásárhelyi református lelkészétől, és Bácsútató beszéd a sírnál, Ravasz János nyugalmazott református esperestől. A füzet ára 40 krajczár. Megrendelhető Marosvásárhelytől Tóthfalusi József református lelkésznel.

Utmutató a rajztanításhoz, szerzte Maszák Hugó. Második kiadás. Vezérkönyv és rajzminták. A rajztanítást magyarázó vezérkönyv mellett négy füzet kézi rajzminta van, melyek a rajzoktatás egész folyamatát összefoglalják és a függő s fekvő vonaltól kezdve az ékítményen, árnyaláson, növényen, fán, tájképen, állati és emberi alak rajzolásán át a mérnöki és építészeti rajz elemeivel is megismertetik a népiszkolai növendéket. A négy füzet mindenikében harminczkét mintalap van, a melyeken hazai tárgyak, szerszámok, edények, gazdasági eszközök, ékítmények, állatok, tájképi részek ábrái követik egymást, fokozatos rendszerben. A népiesen szerkesztett vezérkönyv a tanítónak és illetőleg a magántanulónak szolgál vezérfontálal a rajzolás megtanulására, illetőleg tanítására. A könyv és a minták külön is megrendelhetők az Egyetemi nyomdában, Budán a várbán. Ára a vezérkönyvnek 60 krajczár, a kézi minták egyes füzeteké szintén 60 krajczár.

A Természettudományi Közlöny augusztusi füzeté sok érdekes közleménnyel jelent meg. Róna Zsigmond a nagy hősegekről emlékezik, s hiteles adatokat sorol föl az egész földön előforduló hősegekről, aztán a Magyarországon végzett megfigyeléseket tünteti föl. Kövesi Ferencz czikke „Az amerikai szőlőfajok és klímánk” megfigyelni való dolgokat mond el az amerikai vesszőkkel

való szőlőoltásról, mely iránt a szerzett tapasztalatok egyre növelik az aggodalmakat. A cikk ennek okát az éghajlatban találja s az ehhez szükséges eljárást is fejtegeti. A füzet további tartalma: Az első állatorvosi könyv magyar nyelven, Szily Kálmántól; A testi nevelés Tissie nyomán, Lengyel Bálinttól; Biró Lajos leveleiből, stb.

Csendőrléxikon, írta Mihályfalvi J., a „Rendőri Lapok” munkatársa. Tudnivalók a közbiztonságot szolgáló valamennyi hatósági testület, de különösen a csendőrség legénysége számára. Magában foglalja mindazt a sok törvényt, szabályrendeletet, utasítást, melyet a csendőrnök s épen úgy a rendőrhatalom közlegeknek ismerni kell. A Lexikon zsebnaptár alakban 535 oldalon kemény kötésben jelent meg. Ára 1 frt 50 kr; megrendelhető a „Rendőri Lapok” kiadóhivatalában (VI. gyár-utca 24.).

A Nemzeti Színházban az előadásokat két és fél havi szünet után szeptember hó 1-én, pénteken, kezdik Berczik Árpádnak folyton nagy vonzerejű „Himfy dalai” című vígjátékával. Októberben megkezdődnek újra a vasárnap és szerda délutáni előadások is. Az utóbbiaknak műsorát főképen az idegen klasszikus művek és eredeti történeti darabok fogják betölteni. Októbertől a jövő év március végeig, tehát hat hónapon át, a budai Várszínházban is lesznek drámai előadások, heten-

Markasit torony. (2608 m.) Jégvölgyi csúcs. (2630 m.)

AZ ÖT-TÓ KATLANA.

Petrik Lajos fényképe után.

ként kétszer, rendszerint csütörtökön és szombaton. Ha a játéktrend megengedi, még egy harmadik drámai előadás is lesz hetenkint és pedig lehetőleg vasárnap.

A Kassai új színház. A magyar színészet régi bölcsője Kassa, s most, mikor díszes új színházát szeptember 27-ikén megnyitja, a felvidék nemzeti ünnepét akarja megülni a derék város.

A megnyitó előadásokra a Nemzeti Színháznak csaknem teljes személyzete Kassára megy, a hol a város vendégei lesznek. A megnyitáskor szeptember hó 27-ikén Váradi Antal „Prológia” után, melyet Jászai Mari szaval, „Bánk-bánt” adják. 28-ikán „A Nők barátja”, 29-ikén „Medea” kerül színre a Nemzeti Színház tagjaival; 30-án az új társulat mutatkozik be a Berczik Árpád „Himfy dalai” vígjátékában. Ez előadás a szerző is jelen lesz. A színházi bizottság a megnyitási ünnepélyre meghívja a kormányt a főrendiházat, a képviselőházat, a budapesti irói köröket, a színész-egyesületet, a fővárosi nagyobb lapok szerkesztőseit, továbbá Abauj-Torna, Sáros, Zemplén, Borsod, Gömör és Szepesvármegyék fő és alispánjait, Miskolc, Lőcsé és Eperjes városok polgármestereit. A fölmerülő költségek fedezésére a város 3000 forintot ad, továbbá egy alkalmi dísz-album kiadásához, — melyet dr. Bányai Sándor szerkeszt — 500 forinttal járul hozzá.

Állandó színészet Aradon. Kolozsvárt és Debreczenben már évek előtt kísérletet tettek, hogy az ottani színházakat állandón működjenek télen-nyáron, de végre is az eredmény az, hogy a nyári időszak kevés jövedelméből támadt deficit a téli jobb időszakot is megtámadta. Most Arad város színházi bizottsága foglalkozik a színészet ottani állandósításával, állami segélyezés mellett. Ha a színészet ott állandóan szervezkedik, operai előadásokat is lehetne tartani. A színházi bizottság reméli, hogy 10,000 forint állami segélyt kieszközölhet a jövő évre.

A Nemzeti Szalon szeptember havában Wagner Sándor festőművészünk 120—150 festményéből álló külön gyűjteményt mutat be. Wagner Sándor, a müncheni akadémia tanára, a kinek most is egy remekül sikerült arcképe keltett nagy feltűnést a müncheni Glaspalastban, már évek óta nem állított ki nálunk semmit. A Nemzeti Szalon a rendes tárlatokon kívül a télen még néhány gyűjteményes kiállításban a most uralkodó festészeti irányokat akarja bemutatni a magyar közönségnek.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A szépművészeti múzeum. A szépművészeti múzeum palotájának beérkezett tervei fölött pár nap előtt döntött a közoktatásügyi miniszter, s e szerint a múzeumot Schickedanz Albert műépítész terve szerint fogják felépíteni. A múzeum tudvalevőleg a városligetben a Feszty-féle körkép helyére

jön a Műcsarnok épületével szemben. A körkép szeptember 5-ikén kihúrozolódik az épületből, a melyet nyomban lebontanak, úgy, hogy a múzeum építését szeptember végén megkezdhetik.

A múzeum különben négy részből fog állani; festészeti, építészeti, plasztikai és grafikai osztályból. Ezeknek az anyaga részben már megvan az országos képtárban, ehhez hozzávéve azokat a műveket, a melyeket a kormány később vásárolt az országos képtár számára és azokat a modern műveket, a melyeket a kormány a múzeum számára vásárolt abból a kétszázötven ezer forintból, melyet a törvényhozás a millennium alkalmából a szépművészeti múzeum és a vidéki múzeumok felszerelésére megszavazott. Ennek az anyagnak kiegészítő része lesz a Nemzeti Múzeum képtára, a melynek már régóta szűk a helye. Ezt a képtárt egyébként a szépművészeti múzeumban fokozottabb mérvben fogják gyarapítani s a gyarapítás első sorban a magyar művészet nevezetesebb alkotásai megszerzésére fog módot nyújtani, s a magasabb művészeti törekvéseknek enged tért. Végül még a szépművészeti múzeumban helyezik el a történeti képesarckokat, a melynek műtárgyai most a Tudományos Akadémia épületében vannak elraktározva.

Tanítók gyűlése. A magyarországi tanítók országos bizottsága augusztus 20-ikán tartotta évi közgyűlését Budapesten. A hazai tanítók nagy részét egyesíti ez a szövetség, 91 egyesület 15,912 taggal. Az Akadémia termében tartott közgyűlésen közel száz tag vett részt.

A gyűlést Lakits Vendel elnök nyitotta meg, a ki a tanítókat főleg a testületi szellem fejlesztésére hívta föl. Beszéde végén üdvözölte dr. Neményi Imre kir. tanfelügyelőt, a ki a miniszter képviseletében jelent meg a gyűlésen. Neményi dr. a miniszter megbízásából üdvözölte a gyűléseket. A bizottság múlt évi működéséről szóló titkári jelentést Hajas Mihály terjesztette a közgyűlés elé. Ezután három előadás következett: Az első Schöb József tartotta az osztott népiszkola tervéről, a második Nagy László tanár a tanítóegyesületi élet fejlesztéséről, az utolsót pedig Újvári Béla a tanítók házáról. Az egyes előadásokban foglalt határozati javaslatokat a közgyűlés több felszólalás után elfogadta. Végül a választásokat ejtették meg. Elnök újból egyhangúlag Lakits Vendel lett; alelnökök: Somlyay József, dr. Göcz József, Schneider István (Pécs) és Vass Mátyás (Szeged); titkár: Hajas Mátyás; jegyzők: Kapy Rezső, Szabó Dezső, Gerley Szevér, Söfalvy György (Arad), Sziklay P. Gyula (Nagyberek), pénztárnok: Kurz Sámuel; ellenőr: Schöb József; levéltárnok: Koncsak Lajos.

Turisták közgyűlése. A magyar turista egyesület, mely báró Eötvös Loránd elnökelete alatt működik, rendes évi közgyűlését tartotta augusztus 20-án Ó-Tátrafüreden. Az elnöki megnyitó után megállapították az évi költségelőirányzatot 4047 frt bevétellel és kiadással s megválasztották a tisztikart és kiegészítették a választmányt. Döbben társasbéd volt, délután pedig a társaság tagjai a három Tátrafüredet tekintették meg. Hétfőn az egyesület az Ó-tóhoz rándult és fölavatta a budapesti osztály menedékházát. Kedden a 2200 méter magas Lengyel nyeregbe, majd Tátra-Széplakra, szerdán pedig a meguszfalvi völgybe, innen a 2500 méter magas Tengerszemcsücsra s végül a Csorbai-tóhoz rándult a társaság.

Az orvosok és természetvizsgálók vándor-gyűlését augusztus utolsó napjaiban Szabadkán tartják. A gyűlés iránt érdeklődnek Szerbiában is. Györgyevics Wladán szerb miniszterelnök megbízottja után meg is hívta Belgrádba a vándor-gyűlés tagjait. Meghívást küldött Brankovics patriárkha is, a ki Karlóczára hívja az orvosokat.

Könyvkereskedők nagygyűlése. Augusztus 20-ikán tartotta Budapesten a „Magyar könyvkereskedők országos egylete” évi rendes nagygyűlését Hoffmann Alfréd elnökelete alatt. A gyűlésen, melyen a fővárosi és vidéki könyvkereskedők csaknem teljes számban vettek részt, a magyar könyvkereskedelemnek számos közérdekű ügyét tárgyalták és megválasztották az új elnököt is.

Elnök újból Hoffmann Alfréd lett; alelnökök: Benkő Gyula és Maurer Adolf (Kassa); titkárok: Ranschburg Viktor és Noséda Tivadar; pénztárnok: Franke Pál; ellenőr: Katz G. Gyűlés után a száznál több tagú társaság az Athenaeum új telephelyének megtekintésére indult, a hol Hoffmann Alfréd igazgatósági tag és Ranschburg Viktor, a könyvkiadó osztály főnöke fogadták és kalauzolták a testületet.

A TÉRY-MENEDÉKHÁZ A MAGAS-TÁTRÁBAN.

Petrik Lajos fényképe után.

MI UJSÁG?

Erzsébet királyné emlékének temploma. Vaszary Kólos hercegprímás Erzsébet királyné halála évfordulójának, szeptember 10-ikének közelébe körlevelet küldött a főgyűházmegye papságának, melyben fájdalmas lélekkel, meghatottan emlékszik meg arról a vesztésegről, mely a nemzet a genfi borzalmas eseménnyel érte. A szeretet szavával idézi föl a mártír királyasszony nemes életét, nemzetünk iránt való vonzalmát. A pástori levél buzdítólag figyelmezteti a papságot arra is, hogy Budapesten a néhai királyné emlékére nemzeti adakozásból az „örök imádság templomát” akarják felépíteni. A primás megengedi erre a templomokban való gyűjtéseket, s legalkalmasabbnak találja a gázós eset évfordulóján tartandó isteni tiszteletet, mely szeptember 11-ikén lesz, miután szeptember 10-ike vasárnapra esik.

Kiállítás Szegeden. A szegedi mezőgazdasági országos kiállítás szeptember 3-ikán nyílik meg. A kiállítás összes épületei már elkészültek és a kiállítási tárgyak is nagy tömegben érkeznek. A házi- és gazdasági ipar díszes pavilonját a kiállítási tárgyak nagy sokasága miatt jóval nagyobbítani kell. Szell Kálmán miniszterelnöktől a kiállítás elnökségéhez értesítés érkezett, hogy a kiállítást ő is meglátogatja. A kiállítás iránt országsszerte fokozódik az érdeklődés s a legutóbbi megyékből is egyre érkeznek bejelentések csoportosan történő látogatásokról. A temesvári hadtestparancsnokság a hatóság kérelmére nagy mennyiségű katonaságot bocsátott az elszállásoló bizottság rendelkezésére.

A kiállítás szeptember 10-éig marad nyitva. Este hat órakor lesz a kiállítási sorsjáték húzása. A kiállítás megnyitására szeptember 2-án Szegedre érkező József főherceg fogadásában a tanyai nép is részt akar venni, ez okból bandériumot szervez és sallangos szerszámú magyar fogatokkal a bevonuló mehez csatlakozik. József főherceg két napot tölt Szegeden, s szeptember 3-án a lövészenyt is meglátogatja.

A miniszterek nyaralása. Pósz Sándor igazságügyminiszter kivételével, ki a nyarat gellérthegy villájában tölti, a kormány összes tagjai még szabadságon vannak. Szell Kálmán miniszterelnökről azt írják, hogy a közelebbi napokban Rátótról Budapestre, s innen az udvar tartózkodási helyére, Ischbe utazik, majd adalás céljából rövidebb időre Ostendét szándékozik felkeresni. Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter Gasteinban van. Lukács László pénzügyminiszter, a ki a király születése napja alkalmából a miniszterelnököt helyettesítette, zalatnai birtokára utazott. Hegedűs Sándor

kereskedelmi és Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszterek tengeri fürdön vannak; Darányi Ignác földművelési miniszter szintén külföldre utazott. Cseh Ervin horvát miniszter Szlavóniában levő erdői birtokán időz. Hir szerint szeptember első napjaiban a miniszterek mind visszatérnek Budapestre.

A királyi palota művészi díszítése. A budai királyi palota külső és belső művészi díszítésére figyelemmel voltak a nemzeti jelleg kifejezésére. A mellék épületeknél is megtartják ezt a szempontot. Így a királyi lovarda bejárata előtt nagy szoborcsoportot állítanak föl, a mint a magyar csikós a méneseiből elővezeti a ficzánkoló paripát. A nagyméretű szobrot most fejezte be Ifj. Vastagh György szobrász s a bizottság elismeréssel vette át. A szobrot az agyagminta után kovácsolt rézből készítették, mivel az ősszel elkészülnek, úgy, hogy januárban kiküldhetik Párisba a világkiállításra. A kiállítás végeztével a szobrot felállítják a várbán.

A palotának Dunára néző homlokzatán a főkupolát most bontották le, hogy monumentálisabbá emeljék. Az új építkezések közül a Szent-György-téren volt régi szertár helyén emelendő díszes épület haladát legkevésbébb előre. A Szent-György-térfelől főhomlokzat ugyan kész, azonban a hátsó szárnyfalazata csak most érte el az emelet magasságát. Ebben az épületben helyezik el a várőrséget, az udvari szolgaszemélyzetet, a konyhákat stb. A szép főhomlokzatot a bejárat fölött Hungária, az ipar- és kereskedelem alakjai díszítik. A főhomlokzat két szélén lándzsából, sisakból és páncélból való motívumokkal nagyobb méretű kőszobordíszet fognak elhelyezni.

A kereskedelmi iskolákra vonatkozólag a hivatalos lap augusztus 24-iki száma a következő ki-nevezéseket közli: Ó Felsége a király kereskedelmi iskolai főigazgatónak kinevezte Schack Béla tanárt, a főigazgatói címet pedig Kirchner Béla központi szolgáltatással berendezett felső kereskedelmi iskolai igazgatónak adományozta. Ezzel kapcsolatban König Gyula dr. czimzetes miniszteri tanácsos, műegyetemi rendes tanárnak, mint a felső kereskedelmi iskolák miniszteri biztosának, e minőségben kifejtett buzgó és sikeres működéséért a király elismerését nyilvánította. — König Gyula, a nagyírú tudós tanár, a felső kereskedelmi iskolák szervezése körül kifejtett tevékenységével nagy érdemeket szerzett, s midőn most e működési köről visszavonul, hogy egészen széles körű tudományos működésének szentelhesse erejét, a kereskedelmi szakoktatás fejlesztésében szerzett sok érdemét kívánja megjutalmazni a királyi elismerés.

A párisi kiállítás magyar huszár-terme. A párisi kiállítás egyik érdekességének a huszár-

Selyem-damasztok

75 krtól 14 frt 65 krig
méterenként és selyem-brocatok — saját gyáraimból

Nem közelhetők: *Resző nyárfa. Ne gondold. Átszűrődik. Egyetlen vágy. Csendes este. Tinka név-estélyére.* (A vers első szaka csinos, a többi strofák azonban egészen értéktelenek.) A költészet Múzsájához. (Nehézkés formában elavult, modoros vers.)

valamint **fekete, fehér és színes Henneberg-selyem 45 krtól 14 frt 65 krig** méterenként — sima, csikos, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 kft különböző fajta és 2000 különböző szín és arnyalatban stb)

Ruhák s blousok a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen és házhöz szállítva.

Minták póstafordultával.

Magyar levelezés. — Svájcba kétszeres levélbélyeg ragasztandó

HENNEBERG G. selyemgyárai, Zürichben
(cs. és kir. udvari szállító).

Budapesti Rőser tanintézet.
 Alapított 1853-ban. — Tanulók száma 15,024.
 3 osztályu
 felső kereskedelmi iskola.
 4 osztályu polgári iskola
 Nevelő internatus. Benlakó növendékek részére
 Beíratás: augusztus 30-tól szept. 5-éig. Értésteít küld:
 RŐSER JÁNOS igazgató-utoladnos.
BUDAPEST, VI. ker., Aradi-utca 10. szám.

Fényképfölvételek

műteremben és házon kívül, épületek, tájképek, interieurok, gyártelepek, állatok stb. **Sokszorosító műintézet.** Tervek sokszorosítása, photolitografia-, autografia-, litografia- és fénymásolati uton, ugyszintén cinkografiai munkálatok jutányos árban elvállaltatnak

KLÖSZ GYÖRGY

udv. fényképészeti műintézete által

Budapest, VII., Városligeti-fasor 49.

az idegesség és vértelen, melyből számtalan kör származik. Ez ellen pedig legteljesebban hat a vasas chinabor 1 fősor 1 frt 90 kr. 5 üveg franko külföde 6 frt. Rheumatizm. és kisértő és minden hasmenésű kórtípusoknál külső a legelső alkalommal csak a vasas tartalmában.	Kinek van szüksége? vagy bármelyi, vagy pattanás az arcán? Az teljes biztonságkal fordulhat csak elbíraltatott véget a világhírű Serail arczenekésző, mely nem csak előtérrel mind csodáló börtönkísérő, hanem nem az arcból vaktató főhérré, tisztává és idősévé teszi 1 Tőge 7 ára 70 kr. Arcszer hozza 3 színben 70 kr. tartás franko külföde 1 frt 60 kr. Szappan hozza 1 drb 90 kr.	Ezek mennek Carlsbadba hogy rossz gümösztől kigyógyuljanak és a széklet megemelését pedig ezt a csali otthon kéne lenni, kevés költséggel elérhet. PEPSIN-BOR használatú által, mely az ételt megemésztésére szolgál. Ez a gümösztől rövid idő alatt teljesebban helyreállítja a <i>Gastricac</i> <i>Secretion</i> és a <i>Salivac</i> <i>Secretion</i> hatását. Használja a vértelenül csak. Nem károsítja Minden lényesen károsítja kárt a legjobban. Az arczerőre csodálatos hatással van a hasadéka kitértető. 1 fősor 1 frt 90 kr. 5 üveg franko külföde 6 frt.

Legjobb és leghíresebb
pipere hölgyor: a
La
7985
Különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS

A női szépség
emlékeire, tökéletesítésére és foglalkozására legkínálóbb, teljesen ártalmatlan, vegyízt és zsírminták készítménye a
Margit Crème
Rövid idő alatt szűnő szőrt, májfoltot, pattanást, bőrtörést (mitesszer) és minden más bőrbaját. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket, még a legrosszabb bőrbajokat is ide békés arccal kezelheti. Ár 50 kr., nagy 1 forint.
Margit hölgyor 60 kr., 3 színben.
Margit szappan 35 kr. Margit fogpó (Zahnpaste) 50 kr.
Készítő FÖLDES gyógyszerháza,
Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár: Török József gyógyszerháza, Budapest, Király-utca 12.

Szigeti Hattyu-crème 1 kor. 20 fill.

Szigeti Hattyu-szappan 80 fillér.

Szigeti Hattyu-mosdóvíz 2 kor.

A mai kor legkínálóbb bőrpótló szerel. Sepele, májfolt és az arcbőr mindenféle tisztáltsági feltétlen és biztos elmulasztása. Egyedül készítménye dr. Szigeti Hattyu-crème. Főraktár Budapest: Török József gyógyszerháza, Király-utca 12. 8301

A modern vegyészeti hatalmas haladás és az ebből származó számtalan csodálatos készítmények nem voltak képesek a 30 éven át bevált
Dr. Lengyel Frigyes-féle
Nyirfabalzsamot
elnyomni, a legjobb bizonyíték tehát, hogy itt egy valódi, a természet által nyújtott sepiótszerről van szó. Ezen nyirfabalzsam egy százados 30 évi gyakorlati vegyi eljárás alapján preparált és csak annál jön forgalomba. Ezen folyadék hatásos, hogy a bőrtől hirtelen elmozdítja a szennyeződést és az általánosan elterjedt bőr betegségeket és különösen a füstölő, vörös foltokat és anyafoltokat, simítja a ráncosbőrt és a himlőhelyeket lassankint teljesen eloszlatja és az arcbőrnek tiszta és egészséges színt kölcsönöz. Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 forint 50 kr.
A nyirfabalzsam hatásának támogatására Dr. Lengyel Frigyes-féle
Benzoe szappan
ajánlatos. Egy darab ára 50 és 35 kr. Raktáron minden jobb gyógyszerháza. Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerháza Budapest, Király-utca 12.

Államilag kedvezményezett gőzűre berendezett első magyar
Torony-óra-gyár
Mayer Károly L.
utóda MÜLLER JÁNOS
Budapest, VII. Kazinczy-utca 3.
Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve. 8110

Kwizda féle
Korneuburgi
marha táppor
Baromgyógyán, éltrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhoknak. 8171
45 év óta a legkínálóbb használatban, átvagyó-hányónál, rossz emésztésnél, használati a tej javítására és a tejtermék minőségének emelésére. Ár 70 kr., 1/2 doboz 35 kr. Valódi csak a fenti védjeggyel. Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerháza Budapest, Király-utca 12. sz.
Franz Joh. Kwizda
cs. és kir. osztr.-magyar és román kir. udvari szállító, hercegi gyógyszerháza Korneuburg, Bécs mellett

„A világ legjobb sámfája“
FÖLDEVÁRY IMRE
férfidivat és fehérnemű raktárában. pára
Budapest, IV. Koronaherceg-utca 11. sz. és VIII. Kerepesi-út 9.
Férfi ingek, Jäger-áruk, valóságos és sport-czikkék dús választékban kaphatók.
Kesztyűk és nyakkendők.

THYMOL CRÉME
legjobb a fogaknak.
Mindentűt kapható.
Kufeké féle
a tej legjobb hozzátétel a betegségek megakadályozása és eltávolítása gyermekliszt.
Kapható gyógyszerházakban és droguistákban.

Párisi hajápolási szerek!
• Viola hajfajlatlító-tej. Teljesen ártalmatlan, kitűnő hatású. 1 üveg ára 1 korona.
• Viola hajszesz. A haját leggyorsabb nem száradja ki, mert ennek alkalmazásánál a haj tökéletesen nem kell tartani. 1 üveg ára 1 korona.
• Viola Tanno-chin-pomádé. A haj ápolásának kitűnő hatású gyógyszer. 1 tégelynek ára 1 korona.
• Viola antiszeptikus fogor. Egy doboz ára 60 fillér.
• Viola antiszeptikus fogor. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható
GEML-féle gyógyszerháza az Aranykeresztben.
Temesvár, Belsőváros, Losonczy-tér.

SODOR
Folyékony szénasavtartalmú szénsav, melynek segítségével mindenki, bárhol szénasavtartalmú egészséges, előcsütő és hűtő italokat (szódavíz, selters, limonádé, szikvíz, málnalé, guazeus, pezsgő, tej stb.) készíthet az e célra szerkesztett palackban a mellékelt utasítás szerint. A szénasav vegyíztára. A kezelés egyszerű, kényelmes. A folyadék lehűl. 1 doboz 10 sodorhővel egyenlő 60 kr. Egy hozzá szükséges, mindenkor használatos palack 3 forint. Részletes leírás és utasítás kinyitásra ingyen és bérmentve. Képviselet a magyar korona országai részére Budapest
Kertész Tódornál Krísfő-tér. Geitner és Rauschnál Andrássy-út 8.

Vérszegények és lábbadozók
Serravallo Chinabort vassal
gyanakk
1/4 liter ára 1 ft 20 kr.
1/2 liter ára 2 ft 20 kr.
Készítő Serravallo gyógyszerész Triestben
Pompás írást, a miért a gyermekek is igen szívesen iszadják. Sokszor kitüntették. Minden gyógyszerháza kaphat. 8014

Patyi Testvérek Butor-áruháza.
Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannónia szálló mellett.

Nagy választék, kizárólag hazai gyártmányú asztalos és saját készítményű kárpitozott butorokból, minden versenyre és hirdetések árakat felülmúló olcsó árakon. Teljes lakásberendezések, nyaraló, tüdő- és szálloda-butorok 2 évi jótállás és felelősség mellett felajánlatunk.

Tévedés elkerülése végett cégünkre és címünkre figyelni kérjük. Disztes butor-album 1 forint beküldése mellett bérmentve küldet meg. 8214

TESSÉK!
EGY PRÓBA MEGTESZTI AZ
JÓLYA CRÉME
nem zsíros
3 nap alatt ifjítja és szépihi az arcot
ára 2 és 3 forint, kapható
SCHNEIDER J. GYÓGYSZERÉSZNÉL
RESICZÁN (DÉLMAGYARORSZÁG)

HAJFESTŐ FÉSZÜ
(Koffer-féle szabadalom, Berlin S.O. 36.)
Ösz vagy vörös haj előkészület nélkül valódi szőke, barna vagy fekete színre való festésre. Teljesen ártalmatlan. Évekig használható! Darabja 2 forint. Ausztria-Magyarország részére szállítja Vértesszőgyesszertára Lugoson, Magyarország. 8255

Palais hajfijító
használatával a megöszült haj eredeti színe nyírt vissza. A fejbori nem festi, a ruhásműn foltot nem hagy, többi előnye, hogy a hajszálakat erősíti és hogy teljesen ártalmatlan. Egy üveg ára 1 forint.
Főraktár Budapest: Petri Ottó gyógyszerháza, I. Attila-körút 47. Kapható: Váci-körút 66. sz., Nádor-utca 3. és Király-utca 36. szám alatti gyógyszerházakban is. 8190

Saját készítményű
Kötő áruk, színeket, színek, ponyvák, tornaszíkok, függőáruk és mindenféle kábel ipartelepe. Val. angol Foot-Ball és Lawn Tennis játék gyári raktára
SEFFER ANTAL
Budapest IV., (Károlylak-tanya) Károly-utca 12.
Vidékre árjegyzék szerint.

KESSLER-féle
MAGDA-HAJKENŐCS
dermatológiai-terapeutikus alapon nyugvó összetételű fogva az elemert legjobb szer
korpa ellen, ugyszintén hajkihullás ellen.
MAGDA-HAJKENŐCS több év óta kipróbálva, teljesen ártalmatlan, a hajnövekedést előmozdítja és mint kitűnő övszer a g. akra előforduló hajbetegségek ellen, még gyermekeknek is használatra legjobban ajánlható. 1 tégely ára 3 korona. — Főszékhelyi raktár:
KESSLER REZSŐ-nél gyógyszerész
GYERTYÁSOS, (Török József háza mellett).
Raktárak Budapest: Török József, Király-utca 12. sz. Dr. Egger Váci-körút 17. 8325

36. SZÁM. 1899.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 3.

46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG 6 / egész évre 12 forint
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt / félévre — 6

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG / egész évre 8 forint / félévre — 4

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK / egész évre 5. — / félévre — 2.50

Külföldi előfizetőknek a postailag megfizetett viteldij is csatolandó.

A KASSAI ÚJ SZÍNHÁZ.

AZ ÖRVENDETESEN HALADÓ, széplő Kassa városa ismét gazdagodott egy derek középponttal. Készen van az új színház, melynek folyó évi szeptember 27-én tartandó ünnepes megnyitására már nagyban folynak az előkészületek.

Az új színház a városnak mondhatni, a kellő közepén, a tágas Fő-utca ligetes sétaterén, a pompás Erzsébet-székesegyháztól éjszakra mintegy száz lépésnyire, azon a helyen emelkedik, ahol a régi színház állott, melyet tűzveszélyes volta miatt a belügyminiszter 1894-ben bezárattatott, miután 116 évig szolgált apóly helyül a magyar színművészetnek. Azóta a kassaiak csak ideiglenesszínházzal voltak kénytelenek megelégedni, de egy szerszind intézkedtek, hogy mennél előbb új és a mai kor szükségait teljesen kielégítő színház épüljön.

A régi színház Abaúj-megye és Kassa város közös tulajdona lévén, ehhez képest a 24 tagú felügyelő-bizottság is felerészben megyei, felerészben pedig városi fiakból állott. Most egészen a város vette kezébe a színház ügyét, magára vállalta az azzal járó összes terheket, első sorban az építkezés gondját és költségeit. A felügyelő-bizottságban a megye eddigi képviselői tiszteletből továbbra is meghagytak ugyan, de már csak mint a város polgárai.

Az építkezés tervezésénél sok vita folyt a hely megválasztása iránt; de végre is abban történt megállapodás, hogy a régi színház helyén emelkedjék az új is. Ez az úgy magára a színházra, mint a színházlátogató közönségre nézve kétségtelenül igen helyes; mert ott az épület gyönyörű tágas téren s egészen szabadon áll és minden városrészből egyenlő kényelemmel

látogathatják. Csak egy a bökkenő: az, hogy az Erzsébet-székesegyház, a csúcsos építészetnek e nagyhírű remeke, meg a barokk stílus szerkesztett hatalmas színházépület nagyon idegen szomszédok így egymás mellett s kölcsönösen zavarják egymás hatását. Sokkal kevésbé szűrna szemet ez a nagy ellentét, ha a mostani távolság csak még egyszer akkora volna is a két nagyszabású építmény között.

Az új színház, mint előbb már érintettük, barokk izlésben alkotott, három-, illetőleg négy-

kecses dísz a Fővilágosodásnak bronzból öntött, szép fejű s jobbában égő faklyát tartó szobor alakja, mely alulról egészen életnagyságúnak látszik. A homlokfal közepén ez az aranybetűs felírás ragyog: *Nemzeti Színház*. Ez oldalnak csak azt róhatjuk föl fogyatkozásul, hogy a fő bejáratnak nincsen ernyője s így ott az érkező kocsi csak a szabad ég alatt állhatnak meg. Az épület két oldala már nagyon egyhangú, mint valami nagy bérház eleje; az ajtók és ablakok prózaiságát csak a fő homlokzat sarkaihoz csatlakozó három sor loggia enyhíti, de e 3-3 ívezetű loggiák célját semmi sem magyarázza meg. De már egészen sivár egyszerűségű a negyedik vagy hátulsó oldal, melynek suta lapossággal elcsappott nagy meztelen fala olyan, mintha még folytatást várna. S ez annyival kirívóbb, mert a még ezen túl is hosszasan nyúló utcán messzire áll a színház. Egyetlen változatosság rajta a két-felől menedékesen hozzá illesztett mellvédés följáró, a melyen a színpadi kellekét szállítják be és ki.

Az épület külseje tehát nem egy okot ad a bírálatásra; de annál kielégítőbb a színháznak egész belseje, melynek pompáját hazánkban csak a budapesti operaház múlja felül. Igen czélszerűek és kényelmesek a bejáratok; nagyon díszes az előcsarnok; tágasak és szép szabásúak a lépcsők; tökéletesen sikerült a nézőtér terme pompás mennyezetével s egész berendezésével; nagy és igen gondos szerkesztésű a színpad, s hogy semmit el ne felejtünk, megemlítjük az előcsarnok fölötti czukrász- és étkezőtermet, mely szintén minden követelést kielégít. A díszítésekben a barokk izlés természetéhez képest sok az aranyozás és dús a mennyezeti festészeti ékítés, valamint sikerült a fő függöny is. A festményeket *Gastgeb* akadé-

A KASSAI ÚJ SZÍNHÁZ.

Köles fényképe után.

emeletnyi magas épület, melynek nagyságát még tekintélyesebbé fokozza az székesegyház felé néző homlokzatot koronázó hatalmas kupola. Az épület, melyet Láng Adolf műépítész tervezett s az ő terve alapján Répászky és Jakab építőmesterek alkottak meg, egészben véve igen jó hatású; de a hatás eszközei nem arányosan osztrák el egy olyan épületen, melynek minden oldala homlokzat, még ha nem akarna is az lenni. A fő homlokzat szinte kértedik szép tagoltságával, tetőtől talpig sikerült beosztásával s díszes ékítményeivel; jól illik rá a szép alakú kupola is, melynek tetején nagyon

operaház múlja felül. Igen czélszerűek és kényelmesek a bejáratok; nagyon díszes az előcsarnok; tágasak és szép szabásúak a lépcsők; tökéletesen sikerült a nézőtér terme pompás mennyezetével s egész berendezésével; nagy és igen gondos szerkesztésű a színpad, s hogy semmit el ne felejtünk, megemlítjük az előcsarnok fölötti czukrász- és étkezőtermet, mely szintén minden követelést kielégít. A díszítésekben a barokk izlés természetéhez képest sok az aranyozás és dús a mennyezeti festészeti ékítés, valamint sikerült a fő függöny is. A festményeket *Gastgeb* akadé-